

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи
кафедра педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти**

**Лепбук як засіб формування мовленнєвих компетентностей
(зв'язне мовлення) дітей дошкільного віку**

**Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)**

Виконала:

студентка 2 курсу, 617 групи

Глупін Настасія

Михайлівна

Керівник:

канд. педагогічних наук,

доцент Журат Ю.В.

До захисту допущено

на засіданні кафедри

протокол № _____ від _____ 2023 р.

Зав. кафедрою _____ проф. Олійник М.І.

АНОТАЦІЯ

Глупін Н.М. Лепбук як засіб формування мовленнєвих компетентностей (зв'язне мовлення) дітей дошкільного віку. – Рукопис.

Магістерська робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 012 Дошкільна освіта. – Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. – Чернівці, 2023. – 77 с.

Представлена магістерська робота присвячена вивченню можливостей лепбука як засобу формування мовленнєвих компетентностей у дітей дошкільного віку. Лепбук, як інноваційний освітній інструмент, інтегрує в собі елементи ігрової та практичної діяльності, сприяючи розвитку мовлення, розширенню словникового запасу, покращенню здатностей до розуміння та вираження думок. Дослідження охоплює аналіз сучасних підходів до використання лепбуків у дошкільній освіті, а також розглядає практичні аспекти їхнього застосування для стимулювання мовленнєвого розвитку дітей. В роботі використано комбінацію теоретичних досліджень та практичних експериментів, які підтверджують ефективність лепбуків у розвитку мовленнєвих компетентностей. Особлива увага приділяється методикам використання лепбуків, їхній структурі та змісту, а також розвитку творчих та комунікативних здібностей дітей в процесі роботи з цими матеріалами.

Ключові слова: лепбук, мовленнєвий розвиток, дошкільна освіта, мовленнєві компетентності, ігрове навчання, комунікативні здібності, розвиток словникового запасу, інтерактивне навчання, педагогічні методики, зв'язне мовлення.

ABSTRACT

Komisarchuk M.V. Formation of Social Competence in Older Preschool Children Using Web-Oriented and Multimedia Technologies. - Chernivtsi National University, 2023.

This master's thesis explores innovative methods for developing social competence in older preschool children using web-oriented and multimedia technologies. Emphasizing the integration of digital tools into preschool education, the study aims to enhance communication skills, emotional intelligence, and critical thinking through interactive games and educational multimedia. The experimental results demonstrate the positive impact of these digital resources in promoting harmonious child development and preparing for school life. The research highlights the importance of personalized teaching approaches and educator involvement in applying digital technologies in early education.

Keywords: social competence, preschool education, multimedia technologies, web resources, interactive learning, emotional intelligence, communication skills, digital literacy.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	8
1.1. Аналіз наукової літератури на дефініцію поняття мови та мовлення.....	8
1.2. Характеристика мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку.....	13
1.3. Розвиток зв'язного мовлення дітей дошкільного віку.....	23
1.4. Лепбук як засіб формування мовленнєвої компетентності (зв'язне мовлення).....	31
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ (ЗВ'ЯЗНЕ МОВЛЕННЯ).....	40
2.1. Організація і методика проведення дослідження	40
2.2. Аналіз результатів дослідження розвитку зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку.....	42
2.3. Аналіз перевірки ефективності використання лепбуків для розвитку зв'язного мовлення	55
2.4. Рекомендації батькам щодо використання лепбуків для розвитку мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку.....	58
ВИСНОВКИ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	66
ДОДАТКИ.....	75

ВСТУП

Актуальність дослідження. Дослідження раннього розвитку дітей показують, що дошкільний вік є критичним періодом для формування мовленнєвих навичок. Мовленнєва компетентність дошкільника включає в себе ряд ключових аспектів, які важливі для їхнього мовленнєвого та загального розвитку, це зокрема фонематичне сприймання, розвиток словникового запасу, що дозволяє дітям ефективно спілкуватися та висловлювати свої думки. Важливим у формуванні мовленнєвої компетентності є також розвиток здатності правильно використовувати граматичні структури мови, включаючи часи, відмінки, числа, роди. Також мовленнєва компетентність включає навички розповіді як здатність структуровано розповідати історії або описувати події, використовуючи послідовність та логічні зв'язки між різними елементами розповіді. Мовленнєва компетентність дозволяє використовувати мову для взаємодії з іншими, виражати дружбу, поділ емоцій та участь в групових видах діяльності. Розвиток мовленнєвої компетентності у дошкільнят є ключовим для їх загального розвитку та підготовки до шкільного навчання.

Лепбуки можуть стати інноваційним інструментом для стимуляції мовленнєвого розвитку в цьому віці, адже вони дозволяють інтегрувати візуальні, аудіальні, і тактильні елементи, що є важливим для всебічного розвитку дітей дошкільного віку. Лепбуки допомагають дітям розвивати словниковий запас, розуміти граматичні структури та вдосконалювати фонематичне сприйняття. Вони також можуть використовуватися для стимулювання критичного мислення та соціальних навичок через мовленнєві ігри та взаємодію. Проте, не достатньо вивченими залишаються умови ефективного використання лепбуків для формування мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку, зокрема розвитку зв'язного мовлення, що й зумовило вибір теми дослідження: «Лепбук як засіб формування мовленнєвих компетентностей дітей дошкільного віку».

Стан дослідження проблеми. Методологічні підходи до використання інноваційних педагогічних технологій у сучасних закладах дошкільної освіти, зокрема лепбуку у своїх дослідженнях розглядали І. Шахіна, Д.Садова. Особливості використання лепбуку з дошкільниками під час проектної, навчальної діяльності, для розвитку творчості дитини, під час підготовки до навчання в школі, у своїх працях розглядали А.Пляцок та В.Олійник. Готовність педагога до використання лепбуку у роботі з дітьми дошкільного віку розкривається у працях І.Голенко. Теоретичні аспекти формування мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку в освітньому процесі сучасного закладу дошкільної освіти висвітлено у працях Л.Єфименко, А.М.Богущ, Н.В.Гавриш, К.Л.Крутій, Н.В.Маліновська, О.В.Саприкіна та інших.

Об'єкт дослідження: мовленнєва компетентність дітей дошкільного віку.

Предмет дослідження: лепбук як засіб формування мовленнєвих компетентностей дітей дошкільного віку.

Мета дослідження: полягає у теоретичному аналізі та емпіричному дослідженні психолого-педагогічних умов використання лепбуків як засобу формування мовленнєвих компетентностей дітей дошкільного віку.

Завдання дослідження:

1) Проаналізувати наукову літератури з проблеми вивчення сутності та структури мовлення та мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку.

2) Розкрити особливості використання лепбуків, їх види та зміст.

3) Розробити методику емпіричного дослідження та визначити рівні сформованості мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку.

4) Описати психолого-педагогічні умови використання лепбуків у освітньо-виховному процесі та перевірити ефективність їх використання.

Методи дослідження:

- 1) теоретичні: аналіз порівняння, узагальнення, класифікація, систематизація, синтез основних понять із досліджуваної проблеми
- 2) емпіричні: експеримент, опитування (анкетування).

Експериментальною базою дослідження є заклад дошкільної освіти 41 міста Чернівці.

Наукова новизна. Наукова новизна роботи полягає в комплексному підході до розробки та застосування лепбуків, спрямованих на покращення мовленнєвої компетентності дітей, зокрема основної її складової зв'язного мовлення. Ця тема актуалізує необхідність використання інноваційних підходів до формування мовленнєвої компетентності, що враховують індивідуальні особливості та потреби кожної дитини.

Теоретичне значення дослідження. Отримані результати дозволяють розширити наукове уявлення про специфіку роботи з лепбуками, підкреслюючи важливість їх використання для загального мовленнєвого розвитку.

Практична значущість дослідження. Результати дослідження, зокрема запропоновані умови використання лепбуків у освітньо-виховному процесі можуть бути використані вихователями закладів дошкільної освіти, батьками для покращення формування мовленнєвих компетентностей.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (70 найменувань) та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1.1. Аналіз наукової літератури на дефініцію поняття мови та мовлення

Наукові погляди на мову та мовлення є досить широкою темою, яка охоплює різні галузі знань, включаючи лінгвістику, психологію, психолінгвістику, нейролінгвістику та інші суміжні дисципліни. Розглянемо детальніше кожен із них. Мова з позицій лінгвістики розглядається як система знаків, де кожен елемент має значення тільки у взаємозв'язку з іншими. Основним представником даного напрямку був Фердинанд де Соссюр, який зазначав, що мова функціонує тільки через відносини взаємозв'язку між своїми елементами [13, с.19 с.].

Основна ідея полягає в тому, що значення не існує в ізоляції, а формується через диференціацію від інших знаків. Структуралісти вважають, що мовні системи мають внутрішню структуру, яку можна аналізувати незалежно від їх соціального використання чи історичного розвитку. З цього випливає, що структури мови можна вивчати як самодостатні системи, не вдаючись до зовнішніх чинників, таких як психологія або соціологія мовлення [11, с.413.].

Генеративна граматики, розроблена Ноамом Хомським, є підходом до лінгвістики, що досліджує систему знань, яка дозволяє людині виробляти та розуміти мову. В основі цього підходу лежить припущення, що є вроджений набір структурних правил, які визначають всі мови – так звана «універсальна граматики». Це пояснює, як діти здатні швидко та ефективно навчитися мови, незважаючи на обмежену кількість стимулів, та як різні мови, незалежно від їхньої різноманітності, мають спільні основні принципи. Генеративна граматики досліджує синтаксичні структури мови,

зокрема, як елементи мови комбінуються, щоб формувати речення, і як мовні правила можуть генерувати необмежену кількість висловлювань [56, с.19].

Функціоналізм у лінгвістиці акцентує на мові як засобі соціальної взаємодії, який розвивається і функціонує в залежності від потреб комунікації. Майкл Холлідей, один з ключових представників цього напрямку, вважав, що кожен елемент мовної системи має певну функцію в соціальному контексті. Він розробив системно-функціональну граматику (SFG), яка розглядає мову як мережу виборів, де кожен вибір виконує певну функцію. Аббревіатура SFG особливо зосереджується на тому, як мовні елементи виражають значення в різних контекстах. Такий підхід дає можливість аналізувати не просто форму мовних одиниць, але й їхню роль у створенні значень у певних ситуаціях спілкування [32, с.46].

Когнітивна лінгвістика — це підхід, який вивчає мову через призму пізнавальних здібностей, що є властивими людському розуму. Вона розглядає мовні структури як відображення концептуальної організації, категоризації, процесів сприйняття і когнітивних схем. Джордж Лейкофф, один із засновників цього напрямку, розвивав ідею, що концептуальні метафори відіграють центральну роль у розумінні мови та мисленні. Когнітивні лінгвісти досліджують, як мовлення відображає спосіб, яким ми структуруємо наш досвід, та як мова може впливати на наші когнітивні процеси [22, с.240].

Соціолінгвістика досліджує, як мова взаємодіє з соціальними аспектами життя людини. Вона розглядає мову не як ізольовану систему, а як явище, що знаходиться під впливом соціальних, економічних, географічних та культурних факторів. Вільям Лабов, який часто вважається батьком сучасної соціолінгвістики, вніс значний вклад у цю дисципліну своїми дослідженнями мовних варіацій і змін. Він продемонстрував, що

мовні відмінності тісно пов'язані з соціальним статусом, освітою та іншими соціальними індексами [41, с.11].

Наукові погляди на мову та мовлення в психолого-педагогічній є досить різноманітними і охоплюють ряд теорій та досліджень, зокрема: біхевіористичний, когнітивний, соціокультурний, психолінгвістичний та нейропсихологічний.

Мовленнєва діяльність в психологічному аспекті, розглядається як когнітивний процес, який дає можливість концептуалізувати реальність через мову. Цей вид діяльності є унікальним і не прямо порівняним з іншими, такими як праця чи гра, оскільки він підтримує всі інші види діяльності [57, с.216]. Разом з тим мовленнєва діяльність має схожу структуру з іншими видами діяльності і характеризується мотивацією, цілеспрямованістю і вирішенням проблем. Мовлення виступає як зовнішнє вираження думки, а в психолінгвістиці мовлення вивчається як унікальна людська діяльність зі своєю специфікою, структурою та функціями. Розглянемо детальніше кожен із них.

Біхевіористський підхід до вивчення мови та мовлення, який значною мірою базується на роботах Б. Ф. Скіннера, займає важливе місце в історії психології. Біхевіористи вважають, що мова не є вродженою здібністю, а набувається через процеси навчання. Тобто, дитина навчається мови так само, як і інші види поведінки. Важливими елементами навчання є посилення (позитивне або негативне) та покарання. Коли дитина вимовляє слово правильно або формує зрозуміле речення, вона отримує позитивне посилення (наприклад, похвалу). Якщо ж вона використовує слова неправильно, відсутнє позитивне посилення.

За біхевіористським підходом, діти навчаються мови шляхом імітації дорослих. Вони спостерігають за мовленням оточуючих та намагаються повторювати чути. Скіннер вважав, що мовлення розвивається через умовні рефлекси. Дитина вчиться асоціювати слова з конкретними предметами або

ситуаціями і використовувати їх адекватно, проте ця теорія має ряд недоліків, зокрема сучасні дослідження показують, що діти часто вигадують власні слова і граматичні структури, які вони ніколи не чули від дорослих, що вказує на більш складні механізми навчання мови [19, с.168]

Когнітивний підхід у психології мови та мовлення фокусується на внутрішніх розумових процесах, що стоять за виробленням та розумінням мови. Цей підхід намагається зрозуміти, як людський мозок обробляє мовленнєву інформацію, формуючи граматичні структури та словниковий запас. Однією з центральних фігур в цій області є с з його теорією генеративної граматики. Хомський вважає, що всі людські мови поділяють спільну структуру, яку він називає «універсальною граматиною».

Ця структура вроджена і притаманна всім людям. Згідно з дослідженнями Хомського, діти народжуються з вродженою здатністю вивчати мову. Це пояснює, чому маленькі діти можуть швидко та ефективно вивчити складні мовні системи. Дана теорія підкреслює здатність мовленнєвої системи генерувати нескінченну кількість пропозицій з обмеженого набору елементів, тобто словникового запасу та граматичних правил.

Ноам Хомський робить акцент на ідеї, що поверхнева структура речень (тобто те, що ми фактично чуємо або читаємо) базується на більш глибокій, абстрактній структурі. Деякі критики стверджують, що Хомський та інші когнітивні лінгвісти не надають достатньо емпіричних доказів на підтримку своїх теорій. Теорії, які стверджують існування вроджених мовних структур, є складними для експериментального тестування, що ускладнює перевірку їх достовірності [48, с.32].

Соціокультурний підхід до вивчення мови та мовлення вказує на важливість соціального контексту та культурних впливів у розвитку мовленнєвих навичок. Основні аспекти цього підходу розглядають мову перш за все як соціальний інструмент – мовленнєвий розвиток відбувається

через соціальні взаємодії з оточуючими, особливо з дорослими. Мова перш за все розглядається як соціальний інструмент, а мовленнєвий розвиток відбувається через соціальні взаємодії з оточуючими, особливо з дорослими.

Мова виступає як засіб взаємодії між індивідом та його соціальним оточенням. Вона допомагає дитині в інтеріоризації соціальних норм і знань. Соціокультурний підхід також підкреслює, що мовленнєвий розвиток тісно пов'язаний із культурним контекстом, в якому виховується дитина [9, с.342].

Лінгвістичне дослідження дитячого мовлення фокусується на тому, як діти засвоюють словниковий запас, правила граматики та особливості фонетики, відповідно до вікових норм. З психологічної точки зору, мовлення аналізується як комплексний психічний процес, що інтегрує різні психічні функції та пов'язане з усіма пізнавальними процесами.

Психолінгвістика розглядає мовлення як діяльність, що включає етапи сприймання, розуміння та вироблення мови. У науковій літературі мовленнєву діяльність розглядають як одну з основних складових мови, поруч з психологічною організацією мови та мовною системою, де вона реалізується через акти говоріння та розуміння [14, с.234].

Психолого-педагогічний підхід до вивчення мови і мовлення, розглядає мовлення як продукт мовленнєвої діяльності особистості. У лінгводидактиці, на основі цього підходу, розрізняють основні види мовленнєвої діяльності: говоріння, аудіювання (слухання), читання та письмо [67, с.15].

Мовлення являє собою багатовимірний, гнучкий процес, що має зв'язки з усіма іншими психічними функціями, і включає набір умінь та навичок, які розвиваються з часом і впливають на освоєння мови та комунікацію. Це одна з найскладніших вищих психічних функцій, що вимагає лінгвістичного розуміння [49, с.453].

Отже, вивчення мови та мовлення є багатограним, об'єднуючи підходи та методології з різних дисциплін для глибшого розуміння того, як люди спілкуються та використовують мову. У сукупності, ці підходи демонструють, що вивчення мови та мовлення є багатограним і включає в себе аналіз різних аспектів - від біологічних та психологічних процесів, що лежать в основі мовленнєвої активності, до соціальних та культурних контекстів використання мови. Важливо розуміти, що кожен підхід вносить унікальний вклад у глобальне розуміння мови та мовлення, допомагаючи розкрити різні виміри цієї складної та багатоаспектної людської здатності.

1.2. Мовленнєва компетентність дітей дошкільного віку

Формування мовленнєвої компетентності у дітей дошкільного віку є одним із ключових аспектів їхнього загального розвитку. Мовленнєва компетентність не просто означає здатність формувати слова та речення; вона включає здатність ефективно спілкуватися, виражати свої думки та почуття, а також розуміти інших. У дошкільному віці діти активно розвиваються, і мовлення відіграє важливу роль у цьому процесі. Засвоєння мови в ранньому віці закладає основу для мислення та когнітивного розвитку. Ефективне мовлення також важливе для соціального взаємодії та розвитку відносин. Діти, які можуть чітко висловлювати свої думки та розуміти інших, мають кращі шанси на розвиток міцних дружніх зв'язків. Це також сприяє розвитку співпраці, емпатії та вміння працювати в колективі. Крім того, мовленнєва компетентність має безпосередній зв'язок з академічним успіхом. Базові навички мовлення та комунікації є фундаментом для навчання читанню, письму та розумінню текстів. Діти, які розвинули міцні мовленнєві навички у дошкільному віці, зазвичай краще справляються з академічними завданнями в школі.

Формування мовлення дошкільнят складається з різних структурних компонентів. До них належать: мовленнєва компетентність як одна з ключових базисних характеристик особистості; мовленнєвий розвиток, тобто формування певних мовленнєвих умінь та навичок, що забезпечують функціонування мовлення; навчання мови, пов'язане з певним обсягом елементарних знань про мову й мовлення, що формуються на основі розвитку мовного чуття й водночас зумовлюють цей розвиток; мовленнєве виховання, метою якого є виховання мовленнєвої культури особистості [11, с.35].

Компетентність як складова мовленнєвої компетентності є багатовимірною характеристикою особистості, яка включає в себе результати психічного розвитку, набуті знання, вміння, навички, креативність, а також здатність до творчого вирішення завдань, самостійності та самооцінки. Компетентність має специфічні особливості для різних видів діяльності, як-от мовленнєва, художня, пізнавальна, музична, конструкторська та інші. Ця характеристика відображається у вікових особливостях розвитку особистості, визначаючи орієнтовні показники розвитку на кожному етапі вікового прогресу [27, с.124].

Мовленнєва компетентність відображає готовність та здатність індивіда ефективно та адекватно використовувати мовні ресурси в різноманітних комунікативних контекстах. Це означає здібність висловлювати власні думки, бажання, наміри та прохання, вдаючись до вербальних та невербальних засобів, включаючи міміку, жести, рухи та інтонаційні елементи мовлення, які сприяють повноті та точності вираження [56, с.112].

Розвиток мовлення у дітей полягає у цілеспрямованому набутті та вдосконаленні різноманітних мовленнєвих умінь і навичок. Це включає освоєння коректної вимови звуків, вміння правильно підбирати та поєднувати слова, а також використання мовних та позамовних засобів,

забезпечуючи дотримання мовних норм. Такий процес включає також граматично правильне вживання слів, що є необхідним для функціонування мовлення [42, с.123].

Освоєння мови — це процес, який базується на засвоєнні та осмисленні елементарних знань про мову і мовлення, сприяючи розвитку мовної компетентності та мовного сприйняття. В процесі навчання мови діти засвоюють та усвідомлюють історично сформовані норми фонетики, лексики, граматики, орфоєпії, семантики та стилістики, що в подальшому сприяє адекватному використанню цих знань у мовленні [19, с. 113].

Мовленнєве виховання у дошкільнят орієнтоване на розвиток глибокого почуття любові та поваги до рідної мови, визнаючи її як цінне культурне надбання народу. Це процес спонукання дітей до прагнення використовувати рідну мову правильно, культурно та красиво. Мовленнєве виховання також передбачає досягнення високого рівня володіння мовою, що відповідає віковим можливостям дитини, та розвиток мовленнєвої культури як особистісної якості, відображаючи загальний рівень культури та мислення дитини [11, с.5.].

Мовленнєва культура проявляється не лише у дотриманні мовних норм, а й у здатності свідомо вибрати найбільш відповідні мовленнєві стратегії, які є точними у семантичному аспекті, стилістично вмотивованими та експресивними, та вмінні знаходити мовленнєву форму, що найкраще відповідає конкретній ситуації [62, с.124].

Згідно БКДО мовленнєва діяльність дітей дошкільного віку складається з різних видів говоріння та слухання, під час якої під час якої формуються мовленнєві вміння та навички [8, с.45]

Мовленнєва компетентність у дошкільного віку означає здатність дитини використовувати мову для спілкування, вираження думок, почуттів та потреб, а також для розуміння інших людей. Ця компетентність розвивається поступово та включає декілька ключових аспектів: фонетична

компетентність, лексична компетентність, граматична компетентність, семантична компетентність, прагматична компетентність. Розглянемо детальніше кожен із них.

Фонетична компетентність у дошкільному віці відноситься до розвитку та вдосконалення здатності дітей правильно вимовляти звуки мови. Це важливий аспект мовленнєвого розвитку, оскільки він лежить в основі здатності формувати слова та речення.

Основними складовими фонетичної компетентності є:

- артикуляція звуків – здатність точно формувати звуки мови за допомогою губ, язика, щелепи та гортані.

- фонематичне сприймання – розпізнавання та розрізнення між різними звуками в мові.

фонологічна обробка – здатність маніпулювати звуками в словах, наприклад, у формуванні рим або у грі словами [32, с.45].

Діти дошкільного віку проходять такі етапи розвитку фонетичної компетентності:

1) Ранній Період (до 2 років): Діти вимовляють основні звуки та прості слова;

2) Середній Період (2-3 роки): З'являються більш складні слова і фрази, діти стають здатними вимовляти більшість звуків, але деякі помилки вимови все ще можуть виникати.

3) Пізній Період (4-5 років): Діти вже здатні вимовляти більшість звуків мови правильно, хоча деякі складніші звуки можуть залишатися проблемними [48, с.34].

Лексична компетентність – засвоєння та використання словникового запасу. В цьому віці діти швидко навчаються нових слів та починають розуміти їх значення. Детальніше Лексична компетентність у дошкільному віці відноситься до здатності дитини засвоювати та використовувати словниковий запас [29, с.384]. Цей процес включає не тільки накопичення

нових слів, а й розуміння їх значень та правильне використання в мовленні. Лексична компетентність є критичною для розвитку комунікативних навичок та мовленнєвого розуміння. Основними аспектами лексичної компетентності:

- Швидке засвоєння слів: Дошкільнята мають здатність швидко вчити нові слова, часто через контекстуальне навчання та імітацію.

- Розуміння значення слів: Діти не лише запам'ятовують слова, а й розуміють їх семантичне значення, тобто які об'єкти, дії, властивості чи концепти вони представляють.

- Категоризація та концептуалізація: Діти навчаються групувати слова за категоріями (наприклад, тварини, кольори, дії) та розуміти ширші концепти, які ці слова представляють.

- Використання слів у контексті: Здатність використовувати слова у правильному контексті є важливою частиною лексичної компетентності, що включає вміння використовувати слова для вираження потреб, почуттів, ідей та задавання питань [56, с.21].

Етапи розвитку лексичної компетентності: Ранній Період (до 2 років): Діти вчать основних слів, які стосуються їхнього повсякденного життя (наприклад, «мама», «тато», «собака»). Середній Період (2-3 роки): Відбувається значне розширення словникового запасу; діти починають використовувати слова для опису світу навколо себе. Пізній Період (4-5 років): Діти використовують більш складний і різноманітний словник, включаючи абстрактні та емоційні поняття [3, с.25].

Засвоєння та використання словникового запасу у дошкільному віці є фундаментальним для розвитку мовленнєвих навичок і загального когнітивного розвитку.

Граматична компетентність у дошкільному віці означає здатність дитини розуміти та правильно застосовувати граматичні правила мови. Це

ключовий аспект мовленнєвого розвитку, який дозволяє дітям формувати зрозумілі, структуровані та змістовні висловлювання [45, с. 348].

Основними аспектами граматичної компетентності: є синтаксичні навички, які включають розуміння та використання правильного порядку слів у реченні, що включає знання про те, як слова комбінуються, щоб формувати фрази та речення; морфологічні навички, включають вміння використовувати різні форми слів, включаючи відмінювання іменників, часи дієслів, займенники, а також формування множини та роду; правила граматики, включають розуміння та застосування базових граматичних правил, таких як правильне використання артиклів, прийменників, сполучників та інших частин мови, а також самовиправлення, що включає здатність ідентифікувати та виправляти власні граматичні помилки під час мовлення.

Основними етапами розвитку граматичної компетентності: ранній період (до 2 років), діти в основному використовують однослівні та двохслівні фрази, показуючи початкове розуміння порядку слів; середній період (2-3 роки): починають формувати прості речення, використовуючи основні граматичні структури, такі як підмет та присудок; пізній період (4-5 років): діти використовують більш складні граматичні конструкції, включаючи часи дієслів та складні речення [9, с.376].

Найбільш поширеними факторами, що впливають на розвиток граматичної компетентності є наступні: соціальне оточення: взаємодія з батьками, вихователями та однолітками, які використовують правильну граматику. читання та розповідання історій: ці діяльності представляють різноманітні граматичні структури у контексті, сприяючи їх засвоєнню. ігри та інтерактивні заняття: ігри, які включають мовленнєві вправи та імітацію мовлення дорослих [12, с.31].

Розвиток граматичної компетентності є важливою складовою мовленнєвого розвитку дитини, оскільки це впливає на її здатність чітко та ефективно спілкуватися .

Семантична компетентність у дошкільному віці стосується здатності дитини розуміти та правильно використовувати значення слів і фраз в різних контекстах. Цей аспект мовленнєвого розвитку включає розуміння не тільки буквального значення слів, але й їхнього більш широкого семантичного використання [45, с. 51].

Основними аспектами семантичної компетентності є такі: розуміння значення слів: охоплює здатність розуміти, що кожне слово відповідає певному предмету, дії, властивості або концепту. контекстуальне розуміння: здатність інтерпретувати значення слів у залежності від контексту, в якому вони використовуються. наприклад, одне і те ж слово може мати різне значення в різних ситуаціях; використання метафор і ідіом: розуміння переносного значення виразів та здатність використовувати мовні образи для вираження думок; розвиток словникового запасу: розширення кількості відомих слів і їхніх значень; поняттєве групування: здатність категоризувати слова та ідеї (наприклад, групування тварин, рослин, емоцій) [34, с.65].

Основними етапами семантичної компетентності є: ранній період (до 2 років): основна увага на засвоєнні простих слів, які описують знайомі об'єкти, дії та особи; середній період (2-3 роки): діти починають розуміти більше абстрактні концепти та використовувати слова в різних контекстах; пізній період (4-5 років): збільшується здатність розуміти складніші мовні структури, такі як метафори та ідіоми.

Провідними факторами, що впливають на розвиток семантичної компетентності є: соціальне середовище: батьки та вихователі, які говорять з дітьми, пояснюють значення слів та використовують різноманітну лексику; читання та розповідання історій: це допомагає дітям розширювати свої знання про мову та розуміти різні способи використання слів; ігри та

інтерактивні заняття: ігри, що включають слова та розповіді, сприяють розвитку семантичного розуміння.

Семантична компетентність важлива для розвитку здатності дитини до ефективного спілкування та розуміння навколишнього світу, а також для формування здатності мислити критично та творчо.

Прагматична компетентність в мовленнєвому розвитку дошкільнят охоплює здатність використовувати мову ефективно та адекватно в різних соціальних контекстах. Цей аспект мовлення важливий, оскільки він включає розуміння та використання мови не лише за її буквальним значенням, але й у ширшому соціальному та культурному контексті

Основні аспекти прагматичної компетентності включають: використання мови за різних обставин: здатність адаптувати мову залежно від контексту, наприклад, розмовляючи по-різному з дорослими та з дітьми; правила бесіди: розуміння та дотримання норм спілкування, таких як чергування реплік у діалозі, вміння слухати співрозмовника та відповідати адекватно; невербальна комунікація: використання жестів, міміки та інтонацій для доповнення або пояснення вербального мовлення; використання мови для досягнення цілей: застосування мови для вирішення завдань, наприклад, прохання про допомогу, вираження потреб, переконання інших тощо; розуміння інтенцій співрозмовника: здатність інтерпретувати значення за словами та визначати приховані наміри або емоції.

Основними етапами розвитку прагматичної компетентності є: ранній період (до 2 років): прості форми соціального спілкування, використання жестів та міміки разом зі словами; середній період (2-3 роки): розвиток навичок чергування у розмові, здатність виражати прості потреби мовленням; пізній період (4-5 років): більш складні форми спілкування, включаючи вміння адаптувати мову до різних слухачів та ситуацій, розвиток навичок переконання.

Розвиток прагматичної компетентності є важливим для соціального розвитку та успішної адаптації дітей у суспільстві, оскільки це дозволяє їм ефективно спілкуватися та взаємодіяти з іншими.

Відповідно до Базового компоненту **мовленнєва компетентність** — це здатність дитини продукувати свої звернення, думки, враження тощо в будь-яких формах мовленнєвого висловлювання за допомогою вербальних і невербальних засобів. Мовленнєва компетентність об'єднує фонетичний, лексичний, граматичний, діалогічний, монологічний складники та засвідчує їх взаємозалежність і взаємозумовленість.

Компетент емоційно-ціннісного ставлення до мови, характеризується тим, що дитина виявляє глибоку прихильність до української мови, поважає її як державну мову України та мови національних меншин і міжнародного спілкування. Незалежно від національності, як громадянин України, дитина показує інтерес та позитивне ставлення до української мови, прагне спілкуватися нею з іншими дітьми та дорослими. Вона цікавиться українською культурою в її різноманітті, а також світовою культурою, пропорційно до свого віку. Дитина насолоджується красою української мови і вміє адекватно реагувати на емоційний контекст розмови та адаптувати своє мовлення до ситуації.

Компонент знання, включає розуміння дитиною, що українська мова є державною мовою України. Вона усвідомлює звуковий склад мови, розвиваючи фонематичний слух і мовленнєве дихання. Дитина має різноманітний словниковий запас, що дозволяє їй точно виражатися в залежності від ситуації. Вона знає ознаки, якості та властивості різних предметів і явищ, володіє словником з різноманітними словами, включаючи синоніми, антоніми, епітети, метафори та фразеологічні звороти. Дитина знайома з прислів'ями, загадками, скоромовками та різними формами звертання.

Особливостями навичок є те, що дитина вільно та впевнено спілкується українською мовою, прагнучи до виразності та правильності мовлення згідно з орфоепічними нормами. Вона контролює своє дихання та темп мовлення, володіє різними вокальними навичками. Дитина вміє аналізувати звуки простих слів та використовувати різні граматичні категорії та типи речень. Вона ініціює та підтримує розмову в різних ситуаціях, правильно реагує на запитання і адаптує своє мовлення до обставин.

Комунікативну компетентність характеризує те, що дитина вміє ефективно спілкуватися з однолітками та дорослими у різних ситуаціях. Вона вміє підтримувати дружні відносини, узгоджувати свої інтереси з іншими, приймати участь у перемовинах та за потреби аргументовано відстоювати свою позицію.

Художньо-мовленнєва компетентність ґрунтується на тому, що дитина виявляє інтерес до художнього слова та вміє відтворювати свої естетичні враження від літературних творів. Вона оцінює книжки як джерело інформації та задоволення, із задоволенням бере участь у різних мовленнєвих активностях, пов'язаних з художнім словом.

Участь батьків полягає у тому, що вони можуть сприяти розвитку мовлення своєї дитини, дотримуючись правил літературної мови у розмовах, заохочуючи дитину до активного використання мови у різних життєвих ситуаціях, включаючи етикетні комунікативні формули та художньо-мовленнєві активності.

Важливо також підтримувати інтерес дитини до літератури, спонукаючи її до читання, обговорення творів та творчого висловлювання.

Мовленнєва компетентність у дітей дошкільного віку є ключовим аспектом їхнього розвитку. Цей період характеризується стрімким розвитком мовних навичок, включаючи розширення словникового запасу, формування граматичних структур, покращення фонетичного сприйняття, та розвиток навичок зв'язного мовлення. Ефективний розвиток мовленнєвої

компетентності в цей період має вирішальне значення для подальшого успішного навчання та соціальної адаптації дитини.

Основними факторами, що впливають на розвиток мовленнєвої компетентності, є якісне мовленнєве оточення, регулярна взаємодія з дорослими та однолітками, а також використання різноманітних навчальних та розвиваючих матеріалів, як-от лепбуки. Важливо, щоб діти мали можливість не лише споживати мову, а й активно її використовувати у своєму повсякденному житті через ігри, розповіді, співи та інші мовленнєві активності.

Взаємодія з батьками та іншими дорослими, які можуть направляти та підтримувати мовленнєвий розвиток, є особливо важливою. Через таку взаємодію діти вчаться правильно використовувати мову, розвивають навички зв'язного мовлення, а також вчаться розуміти та інтерпретувати мовлення інших.

Таким чином, розвиток мовленнєвої компетентності в дошкільному віці є комплексним процесом, який включає як освіту, так і повсякденні мовленнєві практики, та вимагає активної участі дорослих для забезпечення кращих умов для мовленнєвого розвитку дитини.

1.3. Розвиток зв'язного мовлення дітей дошкільного віку

Розвиток зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку є важливим аспектом мовленнєвого та загального когнітивного розвитку. Зв'язне мовлення включає здатність формувати цілісні та змістовні висловлювання, використовувати різні мовні конструкції та адекватно висловлювати свої думки та ідеї.

Методика розвитку зв'язного мовлення дошкільників отримали широке висвітлення в наукових роботах багатьох педагогів, серед яких А. Арушанова, Л. Білан, А. Богущ, А. Бородич, Л. Ворошніна, Е. Короткова, А. Леушина, Н. Луцан, П. Постоян, Є. Струніна, О. Ушакова, Л. Фесенко та

інші. У цих дослідженнях детально розглянуто різні завдання, форми і методи, які сприяють розвитку діалогічного та монологічного мовлення дітей різних вікових категорій. Сучасний підхід до викладання цієї теми включає як традиційні, так і новітні інноваційні технології, що дозволяє ефективно розвивати мовленнєві навички дошкільнят. Розвиток зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку залежить від багатьох чинників, таких як мовне середовище, взаємодія з ровесниками, слухання радіо, перегляд телепередач та фільмів. Основну роль у формуванні цієї здатності відіграє освітній процес, оскільки, як вважають Л. О. Варзацька, М. С. Вашуленко, А. П. Каніщенко, Т. О. Ладиженська, Н. Ф. Скрипченко, О. Я. Савченко, Л. П. Федоренко, Г. О. Фомічова, зв'язне літературне мовлення є результатом цілеспрямованого та систематичного навчання.

Мовознавчі дослідження М. С. Грушевського також вплинули на розвиток лінгводидактики. У своїх працях він визначає рідну мову як ключовий елемент національного виховання та розвитку молоді. С. Ф. Русова запропонувала систему методів для розвитку мовлення у дітей дошкільного віку, яка включає розповіді вчителя та дітей, описові та творчі розповіді, запам'ятовування віршів, використання картин і малюнків, драматизацію, що залишається релевантною і сьогодні.

У загальнопедагогічних програмах для дошкільнят, як-от «Українське дошкілля», «Дитина», «Дитина в дошкільні роки», особливу увагу приділяється навчання дітей розповіданню за допомогою ілюстрацій.

Програма А. М. Богуша «Витоки мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку» особливо акцентує на важливості навчання дітей розповідати історії за ілюстраціями, їх обговоренні та створенні нових казок та сюжетів з використанням ілюстративного матеріалу.

Важливо розрізнати діалогічне та монологічне мовлення. Діалогічне мовлення — це комунікативний акт, що передбачає зміну ролей між мовцем

і слухачем і відбувається у певному контексті. Ситуація спілкування включає обставини, в яких відбувається розмова.

Основними напрямками та методами розвитку зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку є наступні: розширення словникового запасу; розвиток граматичних навичок; практика усного мовлення; розуміння послідовності та причинно-наслідкових зв'язків; використання різних видів розповідей. Розглянемо детальніше кожен з них.

Розширення словникового запасу у дошкільних дітей є ключовим аспектом розвитку мовлення. Чим більший словник у дитини, тим більше можливостей у неї для точного та виразного висловлення своїх думок та почуттів. Проаналізуємо кілька важливих аспектів та методів для розвитку словникового запасу дошкільнят: активне та пасивне словникове запасу: активний запас складається зі слів, які дитина використовує у мовленні, тоді як пасивний — це слова, які дитина розуміє, але не завжди використовує: залучення нових слів: постійне знайомство з новими словами допомагає дитині розвивати мовлення. це можуть бути слова, пов'язані з повсякденним життям, природою, емоціями тощо; контекстуальне навчання: навчання нових слів у контексті (наприклад, під час читання книжок, розмови про певну тему) допомагає кращому розумінню та запам'ятовуванню; зв'язок із досвідом дитини: пов'язування нових слів із реальними об'єктами, діями та явищами, які вже відомі дитині.

Основними методами розширення словникового запасу є наступні:

- читання разом: читання книжок різних жанрів допомагає дитині зустрічати нові слова і вчитися їх значенням.

- розмови та обговорення: проведення щоденних розмов на різні теми сприяє розширенню словникового запасу.

- ігри на розвиток мовлення: ігри, які передбачають використання нових слів (наприклад, ігри на називання предметів, відгадування загадок).

- використання мультимедіа та додатків: інтерактивні мультимедійні матеріали та освітні додатки також можуть бути корисними для розширення словникового запасу.

- поезія та пісні: вивчення дитячих віршиків та пісень може бути веселим способом введення нових слів.

- визначення слів: навчання дітей запитувати значення незнайомих слів та шукати їх у словнику.

Розвиток граматичних навичок у дітей дошкільного віку є важливою складовою мовленнєвого розвитку. Він включає засвоєння та використання правил мови для формування правильних і зрозумілих речень.

Основними аспектами розвитку граматичних навичок є: порядок слів у реченні: зрозуміння того, як різні частини мови (іменники, дієслова, прикметники тощо) комбінуються для формування зрозумілих речень; використання часів та граматичних форм: навчання правильного вживання часів дієслів, відмінків іменників, а також інших граматичних категорій, як-от рід, число, відмінювання; узгодження слів у реченні: навчання правилам узгодження слів у реченнях, наприклад, між підметом і присудком; формування різних типів речень: вміння будувати стверджувальні, заперечні, питальні та спонукальні речення.

Основними методами розвитку граматичних навичок є наступні: повторення і практика: регулярні вправи на формування речень, використання нових граматичних конструкцій у розмові; ігри на розвиток мовлення: ігри, що спонукають дітей використовувати різні граматичні конструкції (наприклад, ігри на складання речень, зміну часу дієслів); читання та переказування: читання книжок із подальшим переказуванням змісту допомагає дітям засвоїти граматичні структури; рольові ігри та сценки: участь у рольових іграх, де діти можуть експериментувати з мовленням у різних ситуаціях; виправлення помилок: коригування граматичних помилок у мовленні дітей, але зроблене тактовно і позитивно;

використання навчальних матеріалів: робочі зошити, навчальні програми та ігри, що спрямовані на розвиток граматичних навичок.

Розвиток граматичних навичок у дошкільному віці є фундаментальним для майбутнього мовленнєвого та академічного успіху дитини, тому важливо створити позитивне та стимулююче середовище для цього розвитку.

Розширення словникового запасу в дошкільному віці підготовлює основу для більш успішного навчання у школі та розвитку складніших мовленнєвих навичок.

Практика усного мовлення є важливою частиною розвитку зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку. Через активне спілкування та участь у мовленнєвих активностях діти не тільки розвивають свій словниковий запас та граматичні навички, але й вчаться висловлювати свої думки, емоції та ідеї зрозумілим і послідовним способом.

Ключовими аспектами практики усного мовлення: розмови та дискусії: постійні розмови з дитиною на різні теми спонукають її до використання та розвитку мовленнєвих навичок; розповідання історій: вигадкування та розповідання історій допомагає дітям розвивати фантазію та вміння висловлювати свої думки послідовно; переказування: переказування прочитаних книг, подій дня або переглянутих мультфільмів є хорошою практикою для розвитку зв'язного мовлення; ігри на розвиток мовлення: ігри, які вимагають використання мовлення (наприклад, ігри на вгадування, рольові ігри).

Основними методами сприяння розвитку усного мовлення є: підтримка та заохочення: заохочувати дитину говорити, висловлювати свої думки та емоції, навіть якщо це відбувається з помилками; спільне читання: читання разом з дитиною, з подальшим обговоренням прочитаного; рольові ігри та сценарії: заохочування дітей втілювати різні персонажі та сценарії, що допомагає розвитку мовленнєвих навичок; побудова розповідей та

переказів: заохочення дитини будувати власні розповіді або переказувати історії з її власного досвіду; обговорення подій дня: регулярні бесіди про події дня допомагають дітям розвивати навички усного мовлення, допомагаючи їм висловлювати ідеї зрозуміло та послідовно.

Розвиток усного мовлення у дошкільнят не лише підвищує їхню мовленнєву компетентність, але й сприяє загальному інтелектуальному розвитку, соціальній адаптації та самовираженню.

Розуміння послідовності та причинно-наслідкових зв'язків є важливою частиною розвитку зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку. Це вміння дозволяє дітям ефективно структурувати свої думки та ідеї при розповіді історій або описі подій, забезпечуючи логічність та зрозумілість їхніх висловлювань.

Основними аспектами розуміння послідовності та причинно-наслідкових зв'язків є такі: логічна послідовність: здатність розташовувати події або ідеї в хронологічному порядку, що є ключовим для зрозумілості розповіді; причинно-наслідкові зв'язки: розуміння того, як одна подія або дія може бути причиною іншої. наприклад, "тому що було холодно, дитина вдягла светр"; розрізнення основних та другорядних деталей: вміння виділити ключові елементи історії та відрізнити їх від менш важливих деталей; побудова змістовних розповідей: здатність використовувати ці навички для створення цікавих та змістовних розповідей.

Провідними методами розвитку цих навичок є такі: читання та обговорення історій: регулярне читання книг з дитиною, з подальшим обговоренням сюжету, персонажів та подій, допомагає розвинути розуміння послідовності та причинно-наслідкових зв'язків; ігри на створення історій: ігри, де діти мають створити власну історію або продовжити існуючу, сприяють розвитку цих навичок; переказування подій: заохочення дітей переказувати події свого дня або історії, які вони знають; рольові ігри та драматизація: участь у рольових іграх дозволяє дітям практикувати

побудову послідовних історій та розуміти причинно-наслідкові зв'язки; використання ілюстрацій та карток: використання ілюстрацій або карток для складання логічної послідовності подій.

Розвиток здатності до розуміння послідовності та причинно-наслідкових зв'язків допомагає дітям стати більш впевненими та вправними у своєму мовленні, а також підготовлює їх до більш складного мовлення та письма в майбутньому.

Використання різних видів розповідей є важливим аспектом розвитку мовленнєвих навичок у дошкільних дітей. Кожен тип розповіді вимагає особливих мовленнєвих умінь і сприяє всебічному розвитку дитини. Розглянемо основні види розповідей:

А) описові розповіді, характерними ознаками є те, що дитина описує предмети, людей, місця, або події, зосереджуючись на деталях і характеристиках. Мета спрямована на розвиток уважності до деталей, вміння точно використовувати прикметники та інші описові слова.

Б) сюжетні розповіді - розповіді з певним сюжетом, які містять послідовність подій, персонажів, вступ, кульмінацію та висновок. Метою є розвиток навичок побудови логічної послідовності, розуміння причинно-наслідкових зв'язків, фантазії та творчості.

В) творчі розповіді характеризуються тим, що дитина створює власні історії, використовуючи свою уяву та творчість, мета полягає у сприянні творчому мисленню, розвиток уяви та здатності генерувати нові ідеї.

Г) перекази - переказування вже відомих історій або текстів, що сприяє розумінню змісту та запам'ятовуванню деталей. Спрямовані на розвиток пам'яті, уважності та здатності зосереджуватися на суті прочитаного або почутого.

Інші форми мовленнєвої діяльності - це можуть бути діалоги, описи власних переживань, розповіді на основі особистих спостережень або вигаданих ситуацій

Основними методами сприяння розвитку різних видів розповідей є наступні: читання та обговорення різних текстів: читання різних жанрів літератури та обговорення прочитаного; стимулювання творчості: задавання тем або запитань для створення власних історій; рольові ігри: участь у рольових іграх, де діти можуть створювати власні сюжети та діалоги; заохочення до переказу: просити дітей переказувати прочитані книжки, переглянуті фільми або мультфільми; використання візуальних матеріалів: використання картинок, фотографій для стимулювання описових та сюжетних розповідей.

Розвиток навичок різних видів розповідей сприяє комплексному розвитку мовлення дитини, підвищує її комунікативні вміння та творчий потенціал.

Розвиток зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку є фундаментальним аспектом їх загального розвитку. У цьому віці діти активно формують свої мовленнєві навички, вчать виражати свої думки, почуття та ідеї. Важливим є створення стимулюючого мовленнєвого середовища, де діти мають можливість регулярно спілкуватися як з дорослими, так і з однолітками. Це допомагає їм розвивати лексичний запас, вдосконалювати граматичні структури та покращувати фонетичні навички.

Активні мовленнєві ігри, оповідання історій, спів та читання книг є ключовими інструментами, які сприяють розвитку зв'язного мовлення. Також важливо, щоб батьки та вихователі підтримували мовленнєвий розвиток дитини через похвалу та позитивне заохочення, допомагаючи їм відчувати впевненість у своїх мовленнєвих зусиллях.

Отже, розвиток зв'язного мовлення в дошкільному віці є комплексним і багатогранним процесом, що вимагає поєднання практичних навичок, емоційного зростання та соціального взаємодії. Успіх у цій сфері покладає фундамент для ефективного спілкування та академічного успіху в подальшому житті дитини.

1.4. Лепбук як засіб формування мовленнєвої компетентності (зв'язне мовлення)

Лепбук (від англ. «lapbook» - книга на колінах) - це інтерактивний зошит, складений з багатьох «кишеньок», закладок, вкладишів, вирізаних елементів, які можна розгортати, відкривати або перегортати. Цей засіб може ефективно використовуватися для формування мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку, оскільки він поєднує в собі візуальні, тактильні та інтерактивні елементи навчання [54, с.448].

Лепбук — це своєрідний освітній проект, який представляє собою складаний зошит або папку з різноманітними вкладками, кишеньками та вирізками, що містять інформацію на певну тему. Він може бути виготовлений з паперу або картону і часто прикрашається вручну. Лепбуки використовуються як інтерактивний інструмент навчання, особливо популярний у дошкільній та початковій шкільній освіті.

У науковій літературі розрізняють різні види лепбуків, в залежності від змісту, видів діяльності та особливостей використання. Розглянемо основні з них. Найпоширеніші два види лепбуків, це освітні та тематичні.

Тематичні лепбуки — це інтерактивні навчальні інструменти, які організовані навколо конкретної теми та містять візуальні, текстові та інтерактивні елементи для глибшого занурення у вивчення тієї чи іншої теми. Вони можуть використовуватися у дошкільній освіті, школах, а також для домашнього навчання.

Основні елементами тематичних лепбуків є візуальні матеріали, текстові блоки, інтерактивні елементи, завдання та ігри і розділи для нотаток. Візуальні матеріали включають картинки, фотографії, схеми та інші графічні елементи, пов'язані з темою. Текстові блоки – короткі інформаційні тексти, які подають факти, описи, історії чи інструкції; Інтерактивні елементи включають вкладки, обертові круги, кишеньки, які

можуть містити додаткову інформацію, завдання або ігри; Завдання та ігри, це головоломки, загадки, вправи на відповідність, які сприяють активному залученню дітей до теми.

Ще одним елементом тематичних лепбуків, є розділи для нотаток, це місця, де діти можуть робити власні записи, малюнки або відповіді на запитання.

Наведемо основні приклади тематичних лепбуків: Космос, може включати інформацію про планети, космічні місії, зоряне небо, астрономічні явища з інтерактивними елементами, що ілюструють рух небесних тіл; Дикі тварини: може містити розділи про різні види тварин, їхні місця проживання, харчування, особливості поведінки; Рослини: лепбук може охоплювати інформацію про різні види рослин, процес фотосинтезу, біологічні особливості та екосистеми; Історичні події: лепбуки можуть бути присвячені важливим історичним подіям, епохам чи відомим історичним особистостям. Основними напрямками використання тематичних лепбуків, є навчальні заняття, дослідницькі проєкти, інтерактивне навчання, тощо. Тематичні лепбуки є відмінним засобом для роботи з дітьми, оскільки вони розвивають не тільки мовленнєву компетентність, але й критичне мислення, творчість та дослідницькі навички.

Освітні лепбуки - це спеціалізовані інструменти, які використовуються для поглибленого вивчення певних навчальних предметів, чи розділів програми таких як математика, мова, природознавство, тощо. Вони сприяють активному залученню дітей до навчального процесу, роблячи навчання більш інтерактивним і цікавим [17].

Особливістю даної групи лепбуків є те, що кожен лепбук зосереджений на конкретному предметі, відповідаючи його вимогам та особливостям. Щодо інтерактивних елементів, вони можуть включати вкладиші, вирізки, обертові елементи, кишеньки з завданнями, які сприяють кращому

розумінню матеріалу. Овітні лепбуки часто містять варіативні завдання для самостійного виконання, що допомагають закріпити вивчений матеріал. Разом з тим, лепбуки можуть включати схеми, графіки, таблиці, які наочно демонструють ключові концепції та ідеї предмета.

Суттєвою перевагою використання освітніх лепбуків є їхня адаптованість до віку, тоюто матеріали лепбука адаптуються до вікових особливостей дитини, щоб бути зрозумілими та цікавими. Як ми зазначили освітні лепбуки можна вкористовувати на заняттях з різних розділів програми, так і при вивченні шкільних предметів у початковій школі. Лепбуки, які вкористовуються на математичних заняттях можуть містити завдання на додавання, віднімання, множення, ділення, вправи на розуміння геометричних фігур, таблиці множення тощо. Лепбуки для вивчення мов можуть включати вправи на розширення словникового запасу, граматичні завдання, вправи на складання речень, історій. Лепбуки для формування природознавчої компетентності можуть охоплювати теми екосистем, різноманіття рослинного і тваринного світу, основи астрономії тощо.

Лепбуки з історії можуть містити хронологічні таблиці, біографії важливих історичних постатей, описи історичних подій. Основними напрямками використання освітніх лепбуків, є освітньо-виховний процес – як доповнення до традиційних занять чи уроків, лепбуки можуть використовуватися для практичного застосування теоретичних знань.

Лепбуки - відмінний інструмент для самостійного вивчення та повторення матеріалу в домашніх умовах. Лепбуки можуть бути використані для оцінювання рівня засвоєння матеріалу дитиною.

Освітні лепбуки - це не тільки ефективний, але й захоплюючий спосіб навчання, який сприяє креативності, самостійності та глибшому розумінню навчального матеріалу.

Історичні лепбуки — це освітні інструменти, які використовуються для вивчення історії та сприяють кращому розумінню історичних подій, періодів, відомих особистостей та культурних явищ. Вони включають інтерактивні елементи, які роблять навчання більш захоплюючим і пам'ятним. Основними елементами історичних лепбуків: часові лінії, біографії, картки з важливими подіями, карти, ілюстрації та фотографії, інтерактивні завдання. До основних переваг використання історичних лепбуків є: покращення розуміння історії, розвиток критичного мислення, підвищення мотивації, розвиток навичок дослідження. Історичні лепбуки — це ефективний інструмент для роботи з дітьми, який допомагає їм не тільки засвоїти факти, але й розвинути більш глибоке розуміння історії, її значення та впливу на сучасний світ. Історичні лепбуки — це освітні інструменти, які використовуються для вивчення історії та сприяють кращому розумінню історичних подій, періодів, відомих особистостей та культурних явищ. Вони включають інтерактивні елементи, які роблять навчання більш захоплюючим і пам'ятним.

Літературні лепбуки — це засоби, які використовуються у навчанні для детального аналізу та вивчення літературних творів. Вони включають різноманітні інтерактивні та візуальні елементи, що допомагають дітям краще зрозуміти та оцінити літературу. Лепбуки можуть використовуватися у школах, у домашньому навчанні, або як частина освітнього дозвілля.

Основними елементами літературних лепбуків є наступні: характеристики персонажів: включають детальні описи головних та другорядних персонажів, їхніх характерів, мотивації, розвитку в ході сюжету; огляд сюжету: включає короткий опис сюжету, основних подій, конфліктів, кульмінаційних моментів та висновку історії; тематичні цитати: вибрані цитати з тексту, які ілюструють ключові теми, ідеї або стилістичні особливості твору; теми та мотиви: аналіз основних тем і мотивів літературного твору, їхнього значення та впливу на розвиток сюжету;

літературний аналіз: запитання та завдання для самостійного аналізу та критичного осмислення літературного твору; візуальні елементи: ілюстрації, що відображають сцени з книги, портрети персонажів, символічні зображення.

Основними перевагами використання літературних лепбуків: поглиблене розуміння літератури: допомагає дітям краще зрозуміти комплексні літературні твори, їхніх персонажів та теми; розвиток аналітичних навичок: сприяє розвитку критичного мислення та аналітичних навичок через розгляд різних аспектів твору; стимуляція інтересу до літератури: інтерактивність та візуальність лепбуків може підвищити інтерес дітей до читання та аналізу літературних творів; творчий підхід до навчання: забезпечує можливість для творчого підходу до навчання, дозволяє дітям виразити своє розуміння та враження від прочитаного. Розглянемо основні форми роботи в яких ми можемо використовувати літературні лепбуки: індивідуальні та групові заняття; домашні проекти; творчі завдання.

Літературні лепбуки — це чудовий спосіб зробити вивчення літератури більш захоплюючим і ефективним, сприяючи розвитку мовленнєвих, аналітичних та творчих навичок у дітей.

Проектні лепбуки — це більш комплексні та інтегровані освітні інструменти, які використовуються для реалізації певних проектів або досліджень. Вони ідеально підходять для глибокого занурення у конкретну тему або проблему, оскільки залучають різноманітні джерела інформації та активізують багато навчальних процесів. Основними характеристиками проектних лепбуків є наступні: міжпредметна інтеграція: часто об'єднують елементи різних навчальних дисциплін, таких як мова, математика, наука, мистецтво, соціальні науки; використання різноманітних джерел: включають інформацію з книг, наукових статей, інтернет-ресурсів, експериментів, інтерв'ю, опитувань; глибина дослідження: сприяють

глибокому аналізу теми, розвитку дослідницьких навичок, здатності критично мислити та оцінювати інформацію; інтерактивність та креативність: містять інтерактивні елементи, такі як вкладки, кишеньки, вирізки, які спонукають до активної участі та творчого підходу; візуалізація інформації: використання схем, графіків, таблиць, малюнків для наочного представлення даних та концепцій.

Проектні лепбуки — це не просто навчальний матеріал, а засіб для розвитку критичного мислення, дослідницьких навичок, творчості та самостійності учнів. Вони дозволяють дітям поглиблено вивчати теми, які їх цікавлять, та відкривають нові способи представлення інформації та знань.

Використання лепбука для розвитку мовленнєвої компетентності у дітей дошкільного віку може бути дуже ефективним, оскільки це засіб навчання є водночас інтерактивним, творчим та візуально привабливим. Основні завдання, які реалізуються за допомогою використання лепбуку є наступні:

1) розширення словникового запасу: розробка тематичних сторінок у лепбуці, присвячені різним темам (наприклад, тварини, родина, погода), допомагають дітям вивчати нові слова;

2) розвиток граматичних навичок, спрямований на використання граматичних вправ, які фокусуються на різних граматичних структурах, наприклад, відмінювання іменників, часи дієслів.

3) розвиток розповідного мовлення, зокрема ефективним є використання лепбуків для розповідей та переказів, в яких діти можуть використовувати ілюстрації як підказки для розповіді історій;

4) використання ігор та інтерактивних елементів, які стимулюють мовлення, наприклад, ігри на відгадування предметів, опис предметів за їх характеристиками;

5) розвиток комунікативних навичок, зокрема лепбук можна використовувати для створення діалогів або сценаріїв для рольових ігор, де діти можуть практикувати різні форми мовлення.

Використання лепбука як освітнього інструменту дозволяє дітям дошкільного віку активно залучатися до навчального процесу, розвиває їх мовленнєві та творчі навички і сприяє кращому засвоєнню інформації.

Лепбук може бути чудовим інструментом для розвитку мовленнєвої компетентності у дошкільнят, оскільки він заохочує активне вивчення, дозволяє дитині взаємодіяти з навчальним матеріалом та розвиває творчі та мовленнєві навички. [32, с.45]

Використання лепбука як освітнього інструменту для дошкільнят стимулює їхній інтерес до навчання, розвиває мовленнєву компетентність та допомагає формувати зв'язне мовлення, роблячи процес навчання інтерактивним, веселим та ефективним.

Використання лепбуків у розвитку мовленнєвої компетентності дошкільників спрямований на підвищення інтересу до навчання, пдже лепбуки наповнені яскравими кольорами та різноманітними матеріалами (тканина, папір, кнопки), що привертає увагу дітей. Інтерактивні елементи, такі як рухомі частини, віконця, кишеньки, залучають дітей у фізичну активність під час навчання, роблячи процес більш захоплюючим.

Візуальні елементи лепбуків допомагають дітям краще засвоювати нові слова і концепції. Завдання та ігри, зосереджені на певній темі, сприяють розширенню словникового запасу та розвитку понятійного мислення.

Також лепбуки стимулюють мовленнєву активність, вони можуть містити завдання на розповідання історій або опис картинок, що спонукає дітей активно використовувати мову. Ігри на знаходження предметів або відповіді на запитання стимулюють діалог та обмін думками.

Робота в групах або парах з лепбуками сприяє розвитку соціальних навичок, навичок співпраці та спілкування. Взаємодія з вихователями під

час роботи з лепбуком допомагає дітям вчитися виражати свої думки та почуття. Лепбуки можна адаптувати до різних рівнів розвитку та інтересів дітей, надаючи можливість кожній дитині працювати в комфортному темпі.

Індивідуальні завдання допомагають зосередитись на конкретних мовленнєвих викликах кожної дитини. Ігри на відмінності звуків, римування та склади допомагають дітям краще сприймати і розрізняти звуки мови. Завдання на фонематичне усвідомлення підготовлюють дітей до навчання грамоти та читання.

Окрім мовленнєвого розвитку, лепбуки можуть включати завдання на розвиток дрібної моторики, логіки, уваги, спостережливості, та пам'яті.

Інтеграція різних видів діяльності в одному ресурсі сприяє більш гармонійному розвитку дитини.

Використання лепбуків у дошкільному навчанні може бути ефективним способом стимулювання мовленнєвого розвитку дітей, оскільки воно об'єднує елементи гри, інтерактивності та навчання.

Отже, проаналізувавши особливості використання лепбуків та їх вплив на розвиток мовленнєвої компетентності дошкільників, можна зробити наступні висновки: Лепбуки є ефективним інструментом у навчанні дошкільників, оскільки вони інтегрують візуальні, тактильні та інтерактивні елементи, які підвищують інтерес та мотивацію дітей до навчання.

Через використання лепбуків діти можуть розширювати свій словниковий запас, покращувати розуміння мови та розвивати навички розповіді та опису. Лепбуки сприяють розвитку комунікативних навичок та соціальної взаємодії, оскільки часто включають групові завдання та взаємодію з вихователями. Лепбуки дозволяють адаптувати навчальний процес під індивідуальні потреби кожної дитини, що робить навчання більш ефективним.

Окрім мовленнєвого розвитку, лепбуки також сприяють розвитку дрібної моторики, логічного мислення, уваги та пам'яті, надаючи більш гармонійний підхід до загального розвитку дітей.

Отже, використання лепбуків у дошкільній освіті є цінним підходом, що сприяє не тільки мовленнєвому розвитку, але й комплексному розвитку дітей, підготовлюючи їх до подальших етапів освіти та соціалізації.

РОЗДІЛ 2 ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ (ЗВ'ЯЗНЕ МОВЛЕННЯ)

2.1. Організація і методика проведення дослідження

Для реалізації поставлених завдань нами було проведено констатувальний, формувальний та контрольний педагогічний експеримент. Вибірка дослідження включала 31 дитину на базі закладу дошкільної освіти №41 м.Чернівці. Для проведення дослідження нами було використано наступні методи діагностики: спостереження за мовленням дитини. Також ряд ігор та вправ, які полягали у фіксації взаємодії дитини з іншими дітьми, вихователями, батьками. Це дало нам можливість побачити, як вона використовує мову в природньому середовищі.

Також під час спостереження варто звертати увагу на частоту і різноманітність словникових одиниць, які дитина використовує, її здатність висловлювати думки та реагувати на мовні стимули.

Нами були використані картинкові книги і серії зображень на різну тематику для стимулювання дитини до розповіді історії. При цьому ми оцінювали логічність розповіді, використання слів-зв'язок і вміння утримувати послідовність подій.

Також ми пропонували дітям описувати зображення, використовуючи картини і фотографії з різноманітними деталями. При цьому ми запитували дитину, що відбувається на картині, хто є персонажами, що вони можуть відчувати чи думати.

Для діагностики ми використовували ігри на розвиток мовлення, також сюжетно-рольові ігри, де діти мають виконувати певні ролі і спілкуватися відповідно до цих ролей, що допомагає оцінити здатність дітей до адекватного використання мови.

Прикладом такої гри є гра «Хто я?», де діти мають задавати питання, щоб здогадатися про об'єкт або персонажа, а також такі ігри корисні для оцінки мовних навичок.

Нами був використаний тест «Розвиток мовлення дитини»: , який включав завдання на розуміння та використання мови, перевірку словникового запасу, здатність до вибудовування фраз.

Запропонована анкета для батьків, включала запитання про мовленнєву поведінку дитини в різних ситуаціях, її реакцію на мовленнєві стимули та загальний розвиток мовлення.

Нами також була проведена серія бесід із батьками та вихователями: завдяки чому ми отримали інформацію про мовленнєву поведінку дитини вдома, її улюблені ігри, історії, слова, реакції на мовленнєві стимули.

Вихователі також поділилися спостереженнями про взаємодію дитини з іншими дітьми, її участь в колективних мовленнєвих активностях.

Додатковими методами діагностики, які ми використали були наступні: це аналіз мовленнєвих зразків, який полягав у записуванні мовленнєвих зразків дитини під час вільної гри або розмови. Пізніше ми проаналізували ці записи, звертаючи увагу на складність речень, використання граматичних конструкцій, словниковий запас.

Також ми показували дитині короткі освітні відео або мультфільми, а потім задавали питання щодо змісту. Це допомогло оцінити здатність дитини до розуміння мовленнєвого контенту та його відтворення.

Кожен із цих методів може допомогти отримати більш повне уявлення про мовленнєвий розвиток дитини, дозволяючи виявити потенційні проблеми та напрямки для подальшого розвитку. У наступному пункті нами представлений аналіз результатів дослідження із розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку.

2.2. Аналіз результатів дослідження розвитку зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку

Дослідження було розбите на три ключові етапи. Перший, констатуючий етап, був присвячений первинній діагностиці рівня розвитку зв'язного мовлення дітей. В ході цього етапу з кожною дитиною працювали індивідуально. Наступний, формувальний етап, охоплював як індивідуальну, так і групову роботу з метою покращення зв'язного мовлення. Останній, контрольний етап, включав повторну діагностику та аналіз зібраних результатів. У рамках дослідження діти брали участь у різних видах діяльності, наприклад, переказували зміст улюблених казок за допомогою сюжетних малюнків, участь у бесідах на основі казкових сюжетів та інше. Такі завдання дозволили оцінити різні аспекти мовленнєвих навичок дітей, включаючи граматичну та лексичну структуру мовлення, а також правильність вимови.

Аналіз даних виявив певні проблеми у граматичній будові мовлення, зокрема, у використанні прикметників, узагальнюючих слів, утворенні іменників з суфіксом пестливості, вживанні прийменників та числівників. Також були виявлені порушення в звуковимові. На основі цих спостережень були розроблені критерії оцінювання, розділені на три рівні: високий, середній та низький.

Ці критерії допомогли оцінити здатність дитини послідовно та логічно розповідати про події та явища, відповідати на запитання, переказувати літературні твори, а також складати розповіді з використанням різних джерел, включаючи особистий досвід та сюжетні картинки.

Загалом, це дослідження було важливим кроком у розумінні стану розвитку зв'язного мовлення у дошкільнят та необхідності впровадження спеціалізованих методів для покращення мовленнєвих навичок у цій віковій категорії.

Дослідження, проведене у дитячому садку № 41, розглядало розвиток зв'язного мовлення у дітей передшкільного віку, охоплюючи всю групу, яка складалася з 23 дітей. Протягом трьох днів кожна дитина проходила детальне обстеження в рамках трьох основних аспектів мовленнєвого розвитку.

Зв'язне мовлення дошкільників можна класифікувати на три рівні: низький, середній та високий.

Для низького рівня зв'язного мовлення характерні такі особливості: словниковий запас дитини обмежений, використовуються переважно прості та знайомі слова. Для граматичної будови притаманні прості речення, часто з граматичними помилками. Здатність до зв'язного висловлювання мінімальна, мовлення часто стрибкоподібне, без логічного зв'язку між реченнями. Розуміння та використання мовних засобів є обмежене, діти часто не можуть висловити свої думки чітко та послідовно.

Для середнього рівня зв'язного мовлення характерний ширший словниковий запас, який включає різноманітніші слова, в тому числі й описові прикметники. Граматична будова включає більш складні речення, з правильною граматичною структурою, є послідовність у висловлюваннях, діти можуть розповідати короткі історії або описувати події з логічним зв'язком.

Високий рівень зв'язного мовлення характеризується дуже широким та різноманітним словниковим запасом, який включає різноманітну лексику. Для граматичної будови характерні складні та різноманітні речення, правильна граматики. Здатність до зв'язного висловлювання висока, діти можуть послідовно та логічно розповідати історії, описувати події, висловлювати складні думки, діти здатні використовувати метафори, аналогії, та інші мовні фігури для більш ефективного висловлювання.

Після визначення рівнів зв'язного мовлення, розглянемо особливості проведення нашої діагностики, яка проходила кілька днів, і була спрямована

на оцінку здатності дитини до розповідання, переказу, драматизації, та складанні власної розповіді.

Перший день був присвячений оцінці здатності дітей послідовно і логічно розповісти про події, відповідати на запитання. Нами була використана бесіда, де дітям ставились запитання про їх домівку, сім'ю, улюблені речі та книги, що допомагало оцінити рівень їхньої здатності до зв'язного мовлення (рис.2.1.).

Рівні розвитку зв'язного мовлення	Результати у %
Високий рівень	17,4%
Середній рівень	65,2%
Низький рівень	17,4%

Табл. 2.1. Рівні розвитку зв'язного мовлення

Результати показали, що близько 17,4% (4 осіб) мали високий рівень розвитку мовлення, відповідали на запитання з аргументацією та логічною послідовністю. Більшість дітей 65,2% (15 осіб) показали середній рівень, часто використовуючи прості речення і не завжди маючи змогу аргументувати свої відповіді. Частка дітей із низьким рівнем складала 17,4% (4 осіб), для них характерні труднощі з відповідями на запитання.

На другий день обстеження фокус був на здатності дітей переказувати та драматизувати літературні твори. Дітям пропонувалося прослухати казку К. Ушинського «Суперечка тварин» і дати відповіді на запитання, пов'язані з текстом, а також відтворити розповідь, розподіляючи ролі. Результати ми отримали наступні: високий рівень виявлено у 13 % (3 осіб), ці діти з легкістю переказували та драматизували розповідь без помилок. Більшість дітей, а саме 69,6 % (16 осіб) мали середній рівень, впоравшись із завданням, але з деякими неточностями. Четверо дітей, що складає 17,4% продемонструвала низький рівень, відтворивши тільки частину епізодів.

Третій день дослідження був присвячений оцінці умінь дітей складати розповіді за планом, використовуючи особистий досвід, предмети чи сюжетні картинки. Дітям ми запропонували виконати завдання, які передбачали складання розповідей з фабульним розвитком дії, що допомогло виявити їхні мовленнєві навички відповідно до заданого плану.

Ці результати надали цінну інформацію про мовленнєві здібності дітей передшкільного віку, важливість розвитку зв'язного мовлення і потребу в його корекції та підтримці в освітньому процесі. Ми запропонували дітям скласти розповідь, використовуючи серію картинок, що зображували природу восени. Це завдання було спрямоване на оцінку здатності дітей до створення зв'язного оповідання з логічною послідовністю подій.

У результаті цього завдання 13 % дітей (3 дитини) продемонстрували високий рівень виконання завдання. Вони легко формували розповідь, використовуючи сюжетні картини із послідовним розвитком дії, ефективно використовуючи складносурядні та складнопідрядні речення.

Більшість учасників, 65,2% (15 дітей), показали середній рівень. Ці діти змогли скласти розповідь, використовуючи набір картинок, але зіткнулися з труднощами у створенні зв'язного оповідання, частіше вдаючись до використання простих речень.

І п'ятеро дітей, що складає 21,7% продемонструвала низький рівень. Вони мали труднощі з виконанням завдання без активної допомоги вихователя, і їх словниковий запас був обмежений.

Загальні результати діагностики представлено нижче (рис. 2.1.)

**Рис.2.1.Рівні сформованості мовленнєвих функцій
зв'язного мовлення**

Аналізуючи результати ми бачимо, що частина учасників дослідження (14,5%) виявили високі мовленнєві навички, тоді як більшість (66,7%) були на середньому рівні. І досить велика частина дітей (18,8%) виявили низький рівень мовленнєвих навичок. Ці результати вказують на різноманітність рівня розвитку зв'язного мовлення серед дітей дошкільного віку та на важливість цілеспрямованої роботи з розвитку мовленнєвих навичок у цій віковій групі.

На підставі результатів діагностики рівня зв'язного мовлення у дитячому садку № 41, було зроблено висновок, що більшість дітей з цієї групи, а саме 15 осіб, демонструють середній рівень мовленнєвих навичок. Водночас, четверо дітей проявили низький рівень, зіткнувшись із труднощами під час виконання завдань діагностики. З метою покращення рівня мовлення цих дітей заплановано проведення як індивідуальних, так і групових занять, спрямованих на розвиток зв'язного мовлення.

Основна мета наступного етапу дослідження - розвиток зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку через використання лепбука, представлено і розкрито у наступно пугкті.

На основі первинної оцінки рівня розвитку зв'язного мовлення, і оцінки її результатів, формувальний етап дослідження був спрямований на створення лепбука та проведення занять із дітьми, використовуючи його як основний інструмент для покращення мовленнєвих навичок.

З огляду на те, що діагностика виявила середній і низький рівні мовленнєвих навичок у більшості дітей, було вирішено вдатися до додаткових та інноваційних методів роботи. Це підкреслює важливість ігрової діяльності в розвитку зв'язного мовлення. У грі мовлення дитини не тільки активізується, але й сприяє подальшому розвитку гри. Важливо, щоб дитина була зацікавлена і захоплена ігровою діяльністю. Це і стало причиною вибору лепбука як форми організації ігор і дидактичного матеріалу, спрямованого на розвиток мовлення.

Зв'язне мовлення - це більше, ніж просто логічно пов'язані ідеї, виражені у точній мові та вірно побудованих реченнях. Воно відображає усі здобутки дитини у володінні рідною мовою, включаючи аспекти фонетики, словникового запасу і граматики. Саме з цієї причини лепбук, розроблений для дітей старшого дошкільного віку включав дидактичні ігри та мовленнєві завдання, що сприяють розвитку різних складових мовлення.

Створення лепбука відбувалося у два основних етапи. На першому етапі була визначена тема нашого лепбука: «Розвиток зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку, обрана назва «Розкажи-но» та визначені форми роботи з дітьми, які включали дидактичні ігри та мовленнєві завдання.

Основною метою лепбука було не лише надати дітям інформацію, але й зацікавити їх, розвивати їхні навички. Для ефективного підбору матеріалу проводилися не тільки діагностичні заходи, але й спостереження за дітьми

групи, зокрема за їх інтересами до певних ігор. Був розроблений план роботи з дітьми, який передбачав зміну змісту лепбука залежно від пори року, щоб підтримувати інтерес дітей та сприяти закріпленню їх знань про сезонні зміни в природі, тим самим розвиваючи їх зв'язне мовлення.

Для розвитку зв'язного мовлення у старших дошкільнят лепбук включав різноманітні інтерактивні та освітні завдання. Серед них:

- Складання розповіді за допомогою мнемотаблиці «Розкажи про пору року за схемою».
- Складання розповіді за мнемотаблицею «Тваринний світ».

Складання сюжетних розповідей за серією картинок із послідовною дією «Історії в картинках».

Складання описових розповідей на основі сюжетних картин «Опиши картину».

Збирання пазлів на тему «Пора року» для розвитку візуального сприйняття та мовлення.

Дидактична гра «Готуємося до прогулянки» для розвитку словникового запасу.

Дидактична гра «Збери прислів'я», спрямована на розвиток пам'яті та мовлення.

Відгадування загадок «Відгадай загадку» для стимуляції мислення та розвитку мовлення.

Дидактична гра «Слова-протилежності» для розширення словникового запасу.

Дидактична гра «Продовжи слово» для тренування мовленнєвої творчості.

Дидактична гра «Зроби букву сам» для розвитку фонетичних навичок.

Дидактична гра «Веселі ребуси» для розвитку уваги та логічного мислення.

Збирання пазлів «Плутанина» для візуального сприйняття і мовлення.

Театралізована гра «Придумай казку сам» для розвитку творчості та мовленнєвих навичок.

Розфарбовування розмальовок «Розфарбуй пору року» для розвитку уяви та мовлення.

Читання та запам'ятовування віршів «Поети про пори року» для збагачення словникового запасу та розвитку пам'яті.

Ці ігри та завдання були спрямовані на розвиток мовлення, мислення, уяви та творчих здібностей дітей, а також на розширення їхнього словникового запасу та розвиток навичок комунікації.

Другий етап, безпосередньо виготовлення лепбука і його вмісту, Створення лепбука виявилось складним і часозатратним процесом, але завдяки сучасним технологіям він був успішно реалізований.

Для створення лепбука знадобились такі матеріали: щільний картон для основи, самоклеїтка плівка у різних кольорах, конверти з кнопками, двосторонній і прозорий скотч, лінійка, ножиці, липи, білий та кольоровий картон, принтер для кольорового друку, доступ до інтернету, різнокольорова тканина, акрилові фарби, гумки для волосся та ксероксний кольоровий папір, степлер.

Вивчення досвіду інших педагогів через інтернет сприяло формуванню чіткого алгоритму виготовлення. Спочатку було підготовлено весь необхідний матеріал, а також був розроблений план розташування матеріалу на чернетці, що дало змогу мати точне уявлення про кінцевий вигляд продукту.

На першому етапі виготовлення було вирізано з щільного картону елементи основи лепбука, які після склеювання були обклеєні самоклеїною стрічкою. Для зручності використання лепбука до нього були прикріплені липи. Кишеньки з конвертами, прикрашені кольоровою стрічкою та марковані на прозорий скотч, були розташовані відповідно до плану на основі лепбука за допомогою двостороннього скотчу.

Весь дидактичний матеріал, який був підібраний для використання протягом навчального року і організований за сезонами, було надруковано на кольоровому принтері безпосередньо на картоні, після чого кожен елемент захищався прозорим скотчем. Для зручного зберігання матеріалів, що використовувались в різні сезони, були створені спеціальні конверти з кольорового ксероксного паперу, кожен з яких мав відповідну назву.

Розмальовки, ретельно підібрані для кожної пори року, також увійшли до складу лепбука. Для театралізованої гри «Вигадай казку сам», що сприяла розвитку фантазії, була використана тканина бязь різних кольорів: зеленого, блакитного, жовтого та білого. На краях кожного шматочка тканини акриловими фарбами були нанесені відповідні малюнки: квіти на зеленій, хвилі на блакитній, сніжинки на білій та осінні листя на жовтій.

Лепбук був спочатку оформлений на тему «Осінь», і весь матеріал у кишеньках відповідав цій темі. Згодом лепбук було переоформлено для тем «Зима» та «Весна».

Робота з лепбуком як освітнім посібником проходила у трьох основних етапах:

1. Ознайомчий етап, де головною метою було зацікавити дітей лепбуком «Розкажи-но» та показати його можливості.
2. Навчальний етап, протягом якого дітям детально пояснювалися завдання, пов'язані з кожною формою роботи у лепбуці.
3. Етап самостійної діяльності, під час якого діти мали можливість застосувати отримані знання та навички, працюючи з лепбуком самостійно.

Робота з лепбуком була задумана як довгостроковий проект, охоплюючи весь навчальний рік і змінюючись згідно з порами року. Це означало, що кожна нова версія лепбука - осіння, зимова, весняна - проходила через однакові етапи роботи.

1. Ознайомчий етап був спрямований на привернення уваги дітей до лепбука «Розкажи-но!». Цей етап включав бесіду, під час якої діти

дізналися про концепцію та історію лепбуків. Зацікавленість дітей була підвищена завдяки активному обговоренню теми та проведенню вікторини та читанню віршів про осінь. Метою цього етапу було показати дітям, що робота з лепбуком може бути захоплюючою та пізнавальною.

2. Навчальний етап мав на меті навчити дітей самостійно працювати з лепбуком без допомоги вихователя. Він тривав протягом двох тижнів і включав як групові, так і індивідуальні заняття. У перший тиждень заняття проводилися фронтально для всієї групи, а на другому - у малих групах та індивідуально. Дітям детально пояснювалися всі завдання, що були включені в лепбук, а також правила для дидактичних ігор. Деякі завдання, такі як «Опиши картину», «Пазли Пори року», «Зроби букву сам», «Плутанина», були зрозумілі дітям без додаткових пояснень.

3. Етап самостійної діяльності був спрямований на заохочення дітей до взаємодопомоги та співпраці. Діти, які вже впевнено справлялися з завданнями, були заохочені об'єднуватися з іншими, хто ще потребував допомоги, щоб разом виконувати завдання. Це не лише сприяло розвитку навичок спілкування та взаємодопомоги, але й уможливило більш глибоке засвоєння матеріалу.

Процес взаємодії дітей з лепбуком, який був розрахований на весь навчальний рік і адаптований до кожної пори року, містив кілька ключових етапів. Кожен новий лепбук - осінній, зимовий, весняний - проходив через ці етапи.

1. Початковий, ознайомчий етап, мав на меті зацікавити дітей лепбуком «Розкажи-но!», відбувався він через бесіду, під час якої діти дізналися про саме поняття «лепбук» та його історію. Вони активно обговорювали назву і тематику лепбука, визначали пору року і залучалися до різних мовленнєвих активностей, таких як вікторини та читання віршів.

2. Навчальний етап, де діти поступово вчилися самостійно працювати з лепбуком. Проходив він протягом двох тижнів, як до, так і після

обіду. На першому тижні заняття проводилися для всієї групи, а на другому тижні - в малих групах або індивідуально. Дітям пояснювалися всі завдання та правила дидактичних ігор, які входили до лепбука.

3. Етап самостійної діяльності дітей, який переплітався з навчальним. На цьому етапі діти самостійно виконували завдання лепбука, розташованого в мовленнєвому куточку. Вони поверталися до «улюблених кишеньок» і переходили до нових завдань, використовуючи лепбук у сюжетно-рольових іграх.

Деякі ігри, як «Слова протилежності» та «Збери прислів'я», обігрувалися всією групою. Ці активності передували фронтальним бесідам, де діти вивчали осінні прислів'я або відповідні антоніми. Так, у грі «Слова протилежності» діти знаходили пари слів-антонімів. У грі «Збери прислів'я» діти складали різні народні прислів'я, орієнтуючись на осінню тематику.

Індивідуальна робота проводилася з тією групою дітей, які мали низький рівень розвитку зв'язного мовлення. Педагог зосереджував увагу на завданнях, що вимагали опису картин або розповіді за мнемотаблицями.

У лепбуці були завдання, що сприяли розвитку дрібної моторики, як-от розфарбовування розмальовок, які постійно поповнювалися новими тематичними зображеннями. Рольові ігри, особливо театралізація «Вигадай казку сам», виявилися популярними серед дітей, які з кожним разом створювали все більш яскраві та розгорнуті сюжети.

Після завершення осені лепбук був оновлений згідно зимової тематики. Новий матеріал був представлений дітям взимку. Бесіда «Настала зима» допомогла дітям засвоїти особливості зимового періоду, знайомилися з зимовими загадками і віршами, а також із новими дидактичними елементами лепбука. У грі «Збираємося на прогулянку» діти вивчали зимовий одяг, а в «Веселі ребуси» - складали слова, виділяючи другі склади.

Підготовка до весни включала презентацію весняного лепбука, що відзначалося бесідою про ознаки весни та весняні місяці. В цей період діти продовжили розвивати знання і навички, отримані раніше, а також залучалися до нових завдань лепбука.

Навчальний етап з весняним лепбуком був ефективним і коротким, оскільки більшість дітей швидко адаптувалися до нового матеріалу і допомагали один одному у засвоєнні завдань. Попередня робота з усією групою допомогла дітям глибше зрозуміти дидактичні ігри, такі як «Збери прислів'я», «Слова протилежності» та «Веселі ребуси». Вони ознайомилися з весняними приказками та прислів'ями та змогли виконати завдання, пов'язані з ними.

В грі «Слова протилежності» дітям запропонували обіграти пари слів-антонімів, де прикметники змінилися на дієслова, ускладнюючи завдання. Наприклад, вони могли зобразити дії «відчинити - зачинити двері». У «Веселих ребусах» завдання теж стало складніше: дітям потрібно було виділити третій склад зі слів і з'єднати їх у нове слово. Це завдання виконувалося як із картинками, так і на слух, і для деяких дітей проводилася індивідуальна робота.

Складання розповідей за мнемотаблицями про пори року або тварини, а також за набором картинок з послідовно розвиваючоюся дією часто відбувалося індивідуально, але діти потребували менше підказок, ніж раніше. Вони використовували різноманітні частини мови та формували складнопідрядні речення у своїх описових розповідях.

В улюбленій кишеньці гри «Вигадай казку сам» діти висловили бажання додати персонажів із осіннього та зимового лепбуків. Вони аргументували це тим, що для створення зимових казок їм необхідні такі персонажі, як Дід Мороз чи Святий Миколай

Загалом, діти активно взаємодіяли з лепбуком, а зміни сезонних тем сприяли їхньому зацікавленню та розвитку зв'язного мовлення. Вони

вчилися через ігри та індивідуальну роботу, розвиваючи креативність та спілкування з однолітками.

Протягом восьми місяців вихователі дитячого садка активно залучали дітей до роботи з лепбуком «Розкажи-но!», адаптуючи його зміст під кожен пору року. Процес вивчення віршів був гнучким та зацікавлюючим, дозволяючи дітям самостійно обирати вірші для заучування. Лепбук регулярно поповнювався новими весняними віршами про природу, свята.

Зростаючий інтерес дітей до лепбука спонукав педагогів до створення літньої версії посібника. Планувалося продовжити розвиток зв'язного мовлення у дітей і протягом літнього періоду, використовуючи новий тематичний матеріал.

Цілеспрямована та систематична робота з лепбуком допомогла підвищити рівень зв'язного мовлення у старших дошкільнят. Різноманітні форми роботи, що були включені в лепбук, сприяли всебічному розвитку мовленнєвих навичок дітей.

Після завершення весняного сезону з лепбуком була проведена повторна діагностика, щоб оцінити прогрес дітей у розвитку зв'язного мовлення. Це дозволило педагогам оцінити ефективність використання лепбука «Розкажи-но!» як навчального інструменту та планувати подальші кроки у розвитку мовленнєвих навичок дітей. Отже, використання лепбуку в дошкільних навчальних закладах (ЗДО) є ефективним засобом для підвищення рівня зв'язного мовлення у дошкільників. Цей інтерактивний навчальний інструмент не тільки заохочує активне залучення дітей до навчального процесу через ігрові та візуальні елементи, але й сприяє розвитку важливих мовних навичок. Він дозволяє дітям практикувати словниковий запас, граматичні структури та вміння будувати логічно зв'язні висловлювання. Крім того, лепбук може бути адаптований до індивідуальних інтересів та рівня розвитку кожної дитини, що робить навчання більш цікавим та ефективним. Таким чином, лепбук стає цінним

інструментом у руках педагогів для стимулювання розвитку зв'язного мовлення у дошкільного віку

2.3. Аналіз перевірки ефективності використання лепбуків для розвитку зв'язного мовлення

Метою контрольного етапу дослідження було оцінити рівень розвитку зв'язного мовлення у дітей та аналізувати отримані результати. Контрольне дослідження охопило 23 дітей старшого дошкільного віку. Цей етап включав індивідуальну роботу з кожною дитиною, подібно до попереднього констатувального дослідження.

У ході контрольного етапу спочатку оцінювалася здатність дітей послідовно і логічно розповідати про подію чи явище, відповідаючи на конкретні запитання. Дітям ставилися питання про місце проживання, домашню адресу, опис будинку, в якому вони живуть, кількість поверхів, матеріал будівництва, розташування квартири, членів сім'ї, а також про улюблені речі та книги вдома.

Результати першого дня контрольного обстеження показали, що 34,8% дітей (8 осіб) продемонстрували високий рівень мовленнєвої компетентності. Вони впевнено відповідали на запитання, аргументовано розповідали про особистий досвід, використовуючи послідовні й логічні висловлювання. 56,5% дітей (13 осіб) продемонстрували середній рівень, часто використовуючи прості речення і не завжди здатні аргументувати свої відповіді. Та 8,7% дітей (2 осіб) продемонстрували низький рівень мовленнєвий компетентності, зокрема розвитку зв'язного мовлення. Такі позитивні результати свідчать про ефективність використання лепбука «Розкажи-но!» як інструменту для розвитку зв'язного мовлення серед дітей старшого дошкільного віку, а також про успішність педагогічного підходу, що був застосований протягом усього навчального року.

Протягом другого дня контрольного дослідження основна увага була зосереджена на вмінні дітей переказувати та драматизувати літературні твори. Дітям було запропоновано послухати українську народну казку «Лисиця і журавель» та відповісти на ряд запитань для перевірки їхнього розуміння сюжету. Після цього вони брали участь у драматизації казки, переказуючи текст за ролями. В результаті, 56,5% дітей (13 осіб) продемонстрували високий рівень, успішно справляючись із переказом та драматизацією без помилок. Середній рівень продемонстрували 30,4% дітей (7 осіб) виконали завдання на середньому рівні, допускаючи деякі неточності, і лише незначна частина дітей 13% (3 осіб) продемонструвала низький рівень.

Третього дня обстеження було зосереджено на здатності дітей складати розповіді за планом, виходячи з особистого досвіду, за сюжетною картинкою або за набором картинок з послідовним розвитком дії. Одним із завдань було скласти розповідь на тему «Природа навесні», за результатами якого 34,8%% дітей (8 осіб) показали високий рівень, легко складаючи розповіді, використовуючи складні речення. Середній рівень виявлено у 52,1% дітей (12 осіб) продемонстрували середній рівень, виявляючи труднощі при складанні розповідей, особливо за сюжетними картинками, та низький рівень спостерігався у 13 % дітей, результати представлено нижче (рис.2.2.)

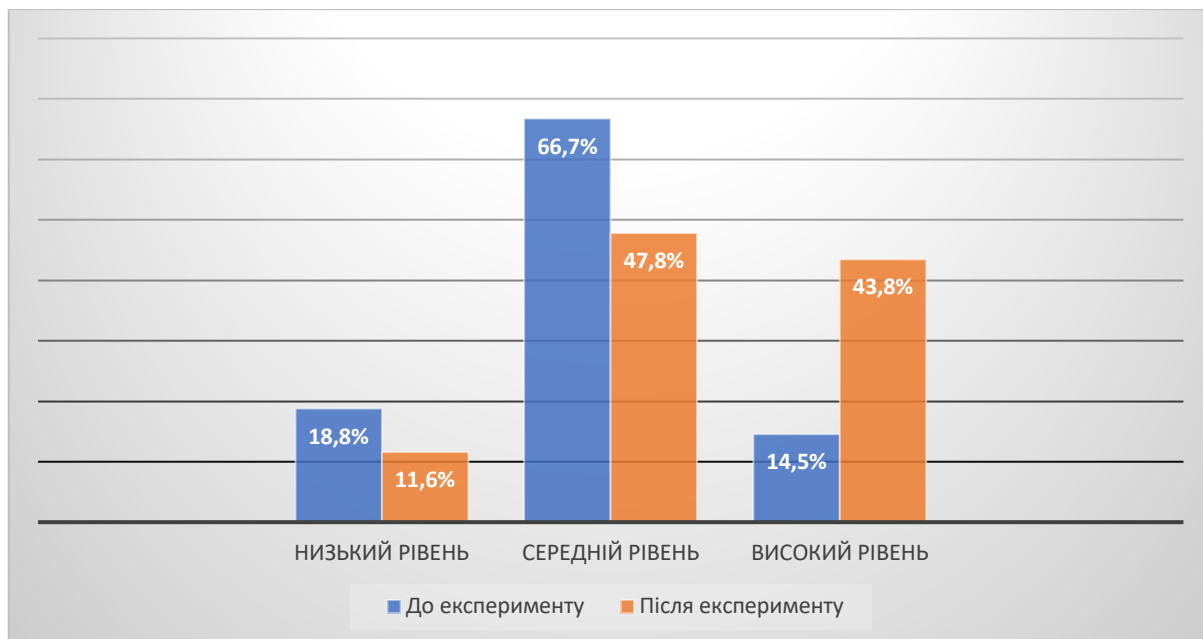

Рис.2.1.Рівні сформованості мовленнєвих функцій зв'язного мовлення після експерименту

Повторна діагностика показала значний прогрес у розвитку зв'язного мовлення: 43,5% дітей (10 осіб) досягли високого рівня, що свідчить про зростання за цим показником на 29,3%, середній рівень після експерименту складає 47,8% (11 осіб), що відбулося за рахунок зростання показників за високим рівнем, та 11,6 % дітей продемонстрували низький рівень розвитку зв'язного мовлення, що свідчить про зниження рівня сформованості за цим показником на 7.2%.

Ці результати свідчать про ефективність застосування лепбука «Розкажи-но!» у розвитку зв'язного мовлення дітей та важливість цілеспрямованих та систематичних підходів у дошкільній освіті.

Результати проведеної повторної діагностики засвідчили вражаюче покращення у розвитку зв'язного мовлення серед дітей цієї групи. Спостерігалася значна позитивна динаміка: високий рівень зріс на 29,%, середній рівень знизився на 18,9% за рахунок збільшення кількості дітей із високим рівнем розвитку зв'язного мовлення, а також 7,2% складав низький рівень розвитку зв'язного мовлення. Ці дані підтверджують, що застосовані

методи були дуже ефективними і сприяли поліпшенню зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку.

Таким чином, аналіз результатів, отриманих під час контрольного етапу, підкреслює ефективність використання лепбука як засобу розвитку зв'язного мовлення у старших дошкільників. Цей інструмент не лише сприяє збагаченню мовленнєвих навичок дітей, але й відіграє ключову роль у їх соціальному розвитку. Зв'язне мовлення є фундаментальною складовою для успішної взаємодії дитини з навколишнім світом, формуючи важливі соціальні зв'язки та регулюючи поведінкові норми в суспільстві. Воно є необхідною умовою для гармонійного розвитку особистості дитини, проте для отримання високих результатів доцільно використовувати лепбуки та інші засоби розвитку зв'язного мовлення і вдома.

Крім того, заняття зв'язним мовленням мають значний вплив на естетичне виховання. Через перекази літературних творів та створення власних творів діти розвивають образність та виразність свого мовлення, що сприяє збагаченню їхнього художньо-мовленнєвого досвіду. Отже, розвиток зв'язного мовлення у дошкільнят має важливе значення не тільки для їх мовленнєвого розвитку, але й для формування їх як всебічно розвинених особистостей.

2.4. Рекомендації батькам щодо використання лепбуків для розвитку мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку

Розвиток зв'язного мовлення у дошкільників є ключовим аспектом їхнього мовного та когнітивного розвитку. У цьому контексті особливе значення набуває використання різноманітних навчальних інструментів, серед яких лепбук займає особливе місце. Як інтерактивний та багатофункціональний навчальний ресурс, лепбук може стати важливим

елементом у навчанні дітей вдома, надаючи можливості для розвитку мовних навичок і зв'язного мовлення.

Це не лише сприяє підвищенню інтересу до навчання, але й формує основу для гармонійного розвитку комунікативних здібностей у дошкільного віку. Розглянемо детальніше, яке значення має використання лепбука в домашніх умовах для розвитку зв'язного мовлення в дітей дошкільного віку, а також вимоги до їх використання.

Найпершим важливим завданням є вибір лепбука, який відповідає інтересам та віковим особливостям дитини. Наприклад, для молодших дошкільнят можуть підійти лепбуки з простішими завданнями та більш яскравими зображеннями, тоді як старші діти можуть виконувати більш складні завдання. Тема лепбука має бути цікавою для дитини, щоб спонукати до активного діалогу та взаємодії з матеріалами.

Другим важливим аспектом є систематичність у використанні. Включення лепбука в щоденний розпорядок дня допомагає формувати стабільні навчальні звички. Навіть короткі, але регулярні сесії з лепбуком можуть мати значний вплив на розвиток мовленнєвих навичок. Не менш важливим аспектом є спільні заняття з лепбуком, які сприяють не тільки мовленнєвому розвитку, але й зміцнюють емоційний зв'язок між батьками та дитиною. Це також дає батькам можливість безпосередньо спостерігати за прогресом дитини.

Наступним важливим завданням є включення ігор, які вимагають від дитини розповідати історії, описувати картинки або складати вірші, сприяє розвитку зв'язного мовлення. Ці активності можуть бути веселими та захоплюючими, спонукаючи дитину висловлювати свої думки.

Ще одним важливим аспектом є включення у лепбук завдань, які розвивають не тільки мовленнєві, але й інші важливі навички, такі як дрібна моторика, увага, логічне мислення. Це забезпечує більш комплексний підхід до розвитку дитини. Важливим аспектом також є взаємодія та обговорення,

наприклад ми можемо спитати дитину чи сподобалися їй завдання, чому, які ідеї вона має. Це сприяє розвитку критичного мислення та самовираження.

Дуже важливо, щоб відбувалася адаптація до індивідуальних потреб. Якщо дитина проявляє особливий інтерес або таланти до певної теми, адаптуйте лепбук до цих інтересів. Це може включати додавання нових завдань, картинок або ігор, які відповідають цій темі. Дозвольте дитині самостійно оформляти деякі сторінки лепбука, використовуючи малюнки, наклейки, вирізки з паперу тощо. Це розвиває творчі здібності та дає дитині відчуття власності на процес навчання.

Позитивне підкріплення та похвала є ключовими для підтримки інтересу та впевненості дитини в собі. Відзначайте прогрес та відсвяткуйте досягнення разом з дитиною. Для доповнення тем, що вивчаються в лепбуку, використовуйте додаткові матеріали, такі як освітні ігри, книги, відео. Це допоможе зробити процес навчання ще більш захоплюючим та різноманітним.

Пам'ятайте, що кожна дитина унікальна, і підхід до використання лепбуків повинен враховувати індивідуальні особливості та потреби вашої дитини. Головне — створити позитивне та стимулююче навчальне середовище.

Також батьки можуть запропонувати комплекс наступних вправ для дітей для роботи вдома:

1. розпізнавання та сортування об'єктів, це можуть бути ігри на сортування картинок за категоріями (тварини, рослини, предмети побуту), що розвивають словниковий запас.

2. створення розповідей, зокрема використання карток з образами або сценами для створення невеликих розповідей, сприятиме розвитку зв'язного мовлення.

3. вчимося нових слів, для роботи потрібно підготувати картки з новими словами та їхніми визначеннями, щоб розширити словниковий запас.

4. ігри на пам'ять, адже запам'ятовування та повторення слів або фраз, спрямоване на покращення пам'яті та мовленнєвих навичок.

5. фонетичні ігри, це ігри, які фокусуються на вимові та розрізненні звуків, що корисно для розвитку правильної вимови та фонетичного сприйняття.

6. літерні пазли: складання слів із літер, сприяючи розвитку навичок читання та написання.

Отже, можна зробити висновок, що використання лепбуків для розвитку мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку може бути значною підтримкою у їх навчальному процесі. Для батьків важливо обрати лепбуки, які відповідають інтересам і рівню розвитку їхньої дитини, а також включати елементи інтерактивності та веселоців. Батьки повинні пам'ятати про важливість своєї участі та підтримки в процесі навчання. Спільні заняття з лепбуками не тільки сприяють розвитку мовленнєвих навичок, але й зміцнюють батьківсько-дитячі відносини. Важливо також підтримувати мотивацію дитини, виявляючи зацікавленість та похвалу за її зусилля та досягнення.

Поступове ускладнення завдань дозволяє дітям відчувати постійний розвиток, адаптуючись до нових викликів. Водночас, необхідно залишатися уважними до індивідуальних особливостей та потреб дитини, здатними гнучко адаптувати навчальний процес.

Усі ці аспекти спільно створюють плідну основу для розвитку мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку. Батьки, використовуючи лепбуки як інструмент, мають можливість позитивно вплинути на мовленнєвий та загальний розвиток своїх дітей, роблячи навчання приємним і ефективним.

ВИСНОВКИ

Робота, присвячена формуванню мовленнєвої компетентності у дітей дошкільного віку за допомогою лепбуків, є всебічним та глибоким дослідженням, яке охоплює різні аспекти цієї теми. Вона зосереджується не тільки на теоретичних основах мовлення та мовленнєвого розвитку, але й на практичних методах та ефективності застосування інноваційних навчальних засобів, таких як лепбуки.

Аналіз наукової літератури щодо дефініції поняття мови та мовлення відображає багатогранність та комплексність цієї теми. Поняття мови та мовлення охоплює велику кількість дисциплін, включаючи лінгвістику, психологію, психолінгвістику, нейролінгвістику, соціолінгвістику та інші. Кожна з цих галузей вносить унікальний вклад у розуміння мовленнєвих процесів.

В структуралістичній лінгвістиці мова розглядається як система знаків, де значення формується через диференціацію від інших знаків. Генеративна граматика Ноама Хомського підкреслює існування вродженої універсальної граматики, що стає основою для всіх мов. Функціоналізм у лінгвістиці акцентує на мові як засобі соціальної взаємодії, тоді як когнітивна лінгвістика розглядає мовленнєві структури як відображення концептуальної організації розуму.

У психолінгвістиці мовлення вивчається як унікальна людська діяльність із власною специфікою, структурою та функціями. Біхевіористський підхід розглядає мову як поведінку, яка навчається через процеси посилення та покарання. Натомість, соціокультурний підхід підкреслює роль соціального контексту та культурних впливів у мовленнєвому розвитку.

Кожен з цих підходів відкриває різні аспекти розуміння мови та мовлення, показуючи їх як складний, багатовимірний процес, що об'єднує в собі когнітивні, соціальні, культурні та психологічні елементи. Загальне

розуміння цих аспектів є ключовим для глибокого вивчення мовленнєвих процесів, що має важливе значення для педагогіки, психології та інших суміжних дисциплін.

Розвиток мовленнєвої компетентності у дошкільнят є ключовим для їхнього загального розвитку. Це не просто формування здатності говорити, але й вміння ефективно спілкуватися і виражати свої думки. Основні компоненти цього процесу включають фонетичну, лексичну, граматичну, семантичну та прагматичну компетентності. Розвиток кожного з цих аспектів сприяє здатності дитини до зв'язного мовлення та ефективної комунікації.

Батьки та вихователі відіграють важливу роль у підтримці цього розвитку, створюючи сприятливе мовленнєве середовище та заохочуючи активне використання мови дітьми. Ефективний розвиток мовленнєвої компетентності є важливим для успішного навчання, соціальної адаптації та формування комунікативних навичок дітей.

Розвиток зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку є ключовим елементом їхнього загального розвитку. Цей процес охоплює різні аспекти, включаючи розширення словникового запасу, розвиток граматичних навичок, практику усного мовлення, розуміння послідовності та причинно-наслідкових зв'язків, а також залучення до різних видів розповідей. Важливу роль у цьому процесі відіграють як традиційні, так і інноваційні методи навчання, що включають читання, розмови, ігри, рольові ігри, перекази, використання ілюстративних матеріалів та інтерактивних засобів навчання. Вихователі, батьки та освітні програми повинні працювати разом, щоб створити багате мовленнєве середовище, яке сприяє всебічному мовленнєвому розвитку дітей та підготовці їх до майбутнього академічного успіху та ефективного спілкування.

Лепбуки є ефективним інструментом у навчанні дошкільників, оскільки вони інтегрують візуальні, тактильні та інтерактивні елементи

навчання. Ці особливості підвищують інтерес і мотивацію дітей до навчання, сприяють розширенню словникового запасу, покращенню розуміння мови, розвитку навичок розповіді та опису. Лепбуки також важливі для розвитку комунікативних навичок і соціальної взаємодії, оскільки включають групові завдання та спілкування. Вони дозволяють індивідуалізувати навчальний процес, адаптуючи його до потреб кожної дитини, що забезпечує більш ефективне навчання. Окрім мовленнєвого розвитку, лепбуки сприяють розвитку дрібної моторики, логіки, уваги, спостережливості та пам'яті, забезпечуючи комплексний підхід до розвитку дітей та підготовку їх до подальших етапів освіти та соціалізації.

Використання лепбуку в дошкільному навчанні ефективно сприяло розвитку зв'язного мовлення у дітей. Початкова діагностика показала, що 17,4% дітей мали високий рівень мовленнєвих навичок, 65,2% - середній, а 17,4% - низький. Після застосування лепбука значна частина дітей показала поліпшення в мовленнєвому розвитку. Цей інтерактивний інструмент забезпечив динамічне та зацікавлене навчання, адаптуючись до індивідуальних потреб дітей. Різноманітні ігри та завдання, що входили до лепбука, не тільки підвищили інтерес до навчання, але й сприяли розширенню словникового запасу, поліпшенню граматичних навичок та здатності до логічного висловлення. Таким чином, лепбук виявився цінним інструментом для педагогів, що ефективно стимулює розвиток зв'язного мовлення у дошкільнят.

Контрольний етап дослідження в дитячому садку №41 в м. Чернівці показав вражаючі результати у розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку після використання лепбука "Розкажи-но!". Первинні результати показали, що високий рівень мовленнєвої компетентності мали 34,8% дітей, середній - 56,5%, а низький - 8,7%. Після завершення програми з використанням лепбука кількість дітей з високим рівнем мовленнєвих навичок зросла до 43,5%, тоді як середній рівень

знизився до 47,8%, а низький - до 8,7%. Отже ці результати вказують на ефективність лепбука як інструменту для розвитку зв'язного мовлення, демонструючи значне поліпшення у мовленнєвому розвитку дітей.

В ході дослідження нами було розроблено рекомендації батькам, для розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку. Першим важливим аспектом є систематичність у використанні. Включення лепбука в щоденний розпорядок дня допомагає формувати стабільні навчальні звички.

Не менш важливим аспектом є спільні заняття з лепбуком, які сприяють не тільки мовленнєвому розвитку, але й зміцнюють емоційний зв'язок між батьками та дитиною. Це також дає батькам можливість безпосередньо спостерігати за прогресом дитини.

Наступним важливим завданням є включення ігор, які вимагають від дитини розповідати історії, описувати картинки або складати вірші, сприяє розвитку зв'язного мовлення. Ці активності можуть бути веселими та захоплюючими, спонукаючи дитину висловлювати свої думки.

Ще одним важливим аспектом є включення у лепбук завдань, які розвивають не тільки мовленнєві, але й інші важливі навички, такі як дрібна моторика, увага, логічне мислення. Це забезпечує більш комплексний підхід до розвитку дитини. Важливим аспектом також є взаємодія та обговорення, наприклад ми можемо спитати дитину чи сподобалися їй завдання, чому, які ідеї вона має. Це сприяє розвитку критичного мислення та самовираження.

Дуже важливо, щоб відбувалася адаптація до індивідуальних потреб. Якщо дитина проявляє особливий інтерес або таланти до певної теми, адаптуйте лепбук до цих інтересів. Це може включати додавання нових завдань, картинок або ігор, які відповідають цій темі. Дозвольте дитині самостійно оформляти деякі сторінки лепбука, використовуючи малюнки, наклейки, вирізки з паперу тощо. Це розвиває творчі здібності та дає дитині відчуття власності на процес навчання.

Позитивне підкріплення та похвала є ключовими для підтримки інтересу та впевненості дитини в собі. Відзначайте прогрес та відсвяткуйте досягнення разом з дитиною. Для доповнення тем, що вивчаються в лепбуку, використовуйте додаткові матеріали, такі як освітні ігри, книги, відео. Це допоможе зробити процес навчання ще більш захоплюючим та різноманітним.

Пам'ятайте, що кожна дитина унікальна, і підхід до використання лепбуків повинен враховувати індивідуальні особливості та потреби вашої дитини. Головне — створити позитивне та стимулююче навчальне середовище.

Також нами був розроблений комплекс наступних вправ для дітей для роботи вдома та в закладі дошкільної освіти, який спрямований на розвиток мовленнєвих компетентностей, зокрема зв'язного мовлення. Ефективними вправами будуть наступні: розпізнавання та сортування об'єктів, це можуть бути ігри на сортування картинок за категоріями (тварини, рослини, предмети побуту), що розвивають словниковий запас; створення розповідей, зокрема використання карток з образами або сценами для створення невеликих розповідей, сприятиме розвитку зв'язного мовлення; вчимося нових слів, для роботи потрібно підготувати картки з новими словами та їхніми визначеннями, щоб розширити словниковий запас; ігри на пам'ять, адже запам'ятовування та повторення слів або фраз, спрямоване на покращення пам'яті та мовленнєвих навичок; фонетичні ігри, це ігри, які фокусуються на вимові та розрізненні звуків, що корисно для розвитку правильної вимови та фонетичного сприйняття; літерні пазли: складання слів із літер, сприяючи розвитку навичок читання та письма. Використання всіх запропонованих рекомендацій сприятиме ефективному розвитку всіх зазначених компетентностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аніщук А. М. Педагогічні умови оптимізації мовленнєвого самовираження дошкільників різної статі: дис. ...канд. пед. наук: 13.00.08 . К., 2009. 258 с.

2. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. — К.: Видавництво, 2012. — 26 с.
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-na-sajt-ostatochnij.pdf>]

3. Базовий компонент дошкільної освіти. Авторська група : Байер О.М., Безсонова О.К., Брежнєва О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л. П., Косенчук О. Г., Корнєєва О.Л., Лисенко Г. М., Левінець Н. В., Машовець М.А., Мордоус І.О., Нерянова С. І., Піроженко Т. О., Половіна О. А., Рейпольська О.Д., Шевчук А. С. Під науковим керівництвом доктора психологічних наук, професора, член-кореспондента НАПН України – Піроженко Т. О. - 2021.

4. Бальцевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. / Ф. С. Бальцевич. – Київ: Видавничий центр «Академія», 2004 – 342 с.

5. Бацевич Ф. С. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень: підручник. — К. : Академія, 2008. — 240с.

6. Бенера В. Є. Теорія та методика розвитку рідної мови дітей. Навчально-методичний посібник за кредитно-модульною системою організації навчального процесу для студентів напряму підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта» / В. Є. Бенера, Н. В. Маліновська. – К. : Видавничий Дім «Слово», – 2010. – 376 с.

7. Березіна О. М., Павловська Т.О. Мовні ігри та забави: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Мальва - ОСО, 1999. 107 с.

8. Березовська Л. І. Розвиток творчого мовленнєвого самовираження старших дошкільників в ігрових казкових ситуаціях: дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)» / Л.Березовська. – Одеса, 2004. – 220 с. Березовська Л. І. Розвиток творчого мовленнєвого самовираження старших дошкільників в ігрових казкових ситуаціях: дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)» / Л.Березовська. – Одеса, 2004. – 220 с.

9. Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика: теорія і практика. – Запоріжжя: Просвіта, 2002. – 216 с.

10. Богуш А. Дошкільна лінгводидактика: Хрестоматія. Частина I та II. / А. Богуш. - К.: Видавничий Дім «Слово», 2005. - 720 с.

11. Богуш А. Дошкільна лінгводидактика. / А. Богуш. - К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. - 453 с.

12. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика : теорія і практика / А. М. Богуш – Запоріжжя: Просвіта, 2000. – 348 с.

13. Богуш А. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти: Програма та методичні рекомендації / А. Богуш - Харків: ВОТ «Ранок», 2011.

14. Богуш А. Мовленнєвий розвиток дітей: сутність та шляхи реалізації / А. Богуш // Дошкільне виховання. - 1999. - № 6. - С.3-5.

15. Богуш А. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років: Монографія / А. Богуш. - К.: Видавничий Дім «Слово», 2004. - 113 с.

16. Богуш А.М. Мова ваших дітей / А.Богуш. – К., 1989. – 126 с.

17. Богуш А. М. Педагогічні виміри Василя Сухомлинського в сучасному освітньому просторі. Монографія. Видання 2-е, допрацьоване, доповнене. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2018. – 392 с.

18. Богуш А. М., Трифонова О. С. та ін. Формування мовної особистості на різних вікових етапах :монографія. Одеса : ПНЦ АПН України, 2008. 272 с.

19. Богуш А.М. Формування мовної особистості на різних вікових етапах: монографія / Богуш А.М., Трифонова О.С. та ін. - Одеса: ПНЦ АПН України, 2008. - 272 с.

20. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах: підручник / За ред. А.М.Богуш. Друге видання, доповнене.К.: Видавничий Дім «Слово». 2011. 704 с.

21. Богуш А.М., Луцан Н.І. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи: навч. - метод. посіб. К.: Видавничий дім «Слово», 2008. 256 с.

22. Гавриш Н. В. Методика стимулювання мовленнєвої активності дошкільнят у процесі ознайомлення з художнім словом / Н. Гавриш // Наука і освіта. – 2002. – № 1. – С. 144-148.

23. Гавриш Н. Розвиток мовлення: розв'язуємо актуальні проблеми [Текст] / Наталія Гавриш // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2019. – № 3. – С. 36-44.

24. Гавриш Н.В. Художнє слово і дитяче мовлення: методичний посібник для вихователів / Н.Гавриш. – Донецьк 1999. – 170 с.

25. Гавриш Н.В. Художньому слову – гідне місце в освітньому процесі / Н. Гавриш // Дошкільне виховання. – 2006. – № 3. – С. 15-19.

26. Гавриш Н.П. Пізнавальні діалоги з дошкільниками / Н.Гавриш // Вихователь-методист. – 2009 – №2 – С.46-49.

27. Гавриш Н., Крутій К. Як змінювалися підходи до розвитку мовлення дітей / Наталія Гавриш, Катерина Крутій // Дошкільне виховання. – 2019. – № 10. – С. 7-10.

28. Гільберг Т. Лепбук як новітній спосіб організації навчальної діяльності. URL: <https://nuschool.com.ua/lessons/world/1-2klas/18.html>.

29. Горбунова Н.В. Лексична компетенція дітей дошкільного віку в сучасних дослідженнях. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі. 2010. Вип. 8. С. 85–91.

30. Гужанова Т.С. Використання казок для формування мовної компетенції дітей старшого дошкільного віку: URL: <http://eprints.zu.edu.ua/28609/1/2.PDF>

31. Гужанова Т.С. Місце «Методики формування мовленнєвої компетенції дошкільників» у підготовці майбутніх вихователів. Актуальні проблеми та перспективи дошкільної освіти в сучасному освітньому просторі: зб. Науково-методичних праць / за заг. ред. О.О. Максимової, М.А. Федорової. Житомир: ФОП Левковець, 2019. 258, С.10–12

32. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. Практикум : навчальний посібник / І.М.Дичківська. – К. : Слово, 2013. – 448 с.

33. Життя з казкою, або казка навчає, розвиває, виховує: Зі зб. дидактикометодичного матеріалу (за казками В. Сухомлинського) / [підготувала Л. Калуська.] // Дитячий садок. – 2005. – Липень (Чис. 25/26). – С. 2-56.

34. Засекіна Л.В., Засскін С.В. Вступ до психолінгвістики'. Навчальний посібник. - Острого: Видавництво Національного університету "Острозька академія", 2002. - 168 с.

35. Калмикова Л.О. Формування мовленнєвих умінь і навичок у дітей: психолінгвістичний та лінгвометодичний аспекти: Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Київ: НМЦВО, 2003. – 320с.

36. Калмикова Л.О. Формування у дітей старшого дошкільного віку мовленнєвої діяльності: діагностично-розвивальний комплекс : навч.-метод.посіб. / Л.О. Калмикова. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2016. – 384 с.

37. Калмикова Л.О. Формування мовленнєвих умінь і навичок у дітей: психологічний та лінгвістичний аспекти: навч. посіб. для студ. ВНЗ / Л.Калмикова – К., 2003. – 300 с.

38. Короткова Н.Я. Художня література в освітній роботі з дітьми старшого дошкільного віку / Н.Короткова // Дошкільне виховання. – 2001. – № 8. – С.34-41.

39. Крайнова Л. В. Розвиток діалогічного мовлення двомовних дітей через творче опрацювання української казки / Л. Крайнова // Наука і освіта. – 2002. – № 1. – С. 144-148.

40. Колодич О. Б. Сучасні підходи до вивчення мовленнєвої діяльності. Педагогіка і психологія. 2004. № 4. С. 17–20

41. Кононко О. Л. Психологічні основи особистісного становлення дошкільника (системний підхід): монографія. К.: Стилос, 2000. 336 с.

42. Косенко М. Мовленнєве спілкування. Дошкільне виховання. 2003. № 8. С. 14-15.

43. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: Підруч. для студ. філол. спец. ВНЗ. — 2.вид., випр. і доп. — К. : Видавничий центр "Академія", 2006. — 463с.

44. Кравченко О.В. Мовленнєвий розвиток дошкільників–запорука їхньої наступної успішності: Навчально-методичний посібник. Прилуки: Науково методичний центр управління освіти Прилуцької міської ради, 2009. –75 с.

45. Крутій К.Л. Формування граматично правильного мовлення дітей дошкільного віку: Монографія / К.Л. Крутій - Одеса: СВД. Черкасов, 2008. - 115 с.

46. Лисенко В.Я. Лепбук як інноваційний підхід до формування креативної особистості школяра в умовах Нової української школи. URL: [https://naurok.com.ua/prezentaciya-lepbuk-yak-innovaciyuiy-pidhid-do-](https://naurok.com.ua/prezentaciya-lepbuk-yak-innovaciyuiy-pidhid-do)

formuvannya-kreativno-osobistosti-shkolyara-v-umovah-novo-ukrainsko-shkoli-21912.html. (дата доступу 10.09.2023).

47. Луговий В.І. Компетентності та компетенції: поняттєво-термінологічний дискурс. Вища освіта України №3. 2009р. Тематичний випуск “Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології”. К.: Гнозис, 2009. С.8-13.

48. Луцан Н. І. Мовленнєво-ігрова діяльність дітей дошкільного віку / Н. Луцан. – Одеса, 2005. – 320 с

49. Ляшенко К.І. Лепбук як одна із форм реалізації міждисциплінарного підходу під час навчання в початковій школі. URL: https://urok.osvita.ua/materials/edu_technology/61061/. (дата доступу 12.09.2023).

50. Маліновська Н.В. Формування мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку засобами казки / Н.Маліновська // Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету: Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти :[зб. наук. пр.]. – 2011. – Вип. 1 (44). – С.198-201.

51. Передумови та історичні етапи розвитку структурного підходу / С. Повторєва // Вісн. Нац. ун-ту "Львів. політехніка". Філософ. науки. — 2007. — N 578. — С. 35-42.

52. Піроженко Т.О. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільника / Т.Піроженко. – Тернопіль, 2010. – 152 с.

53. Пляцок А. О. Використання технології «лепбук» в роботі з дошкільниками: навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / А. О. Пляцок, В. В. Олійник. – Вінниця: ММК, 2017. – 45с. – Режим доступу: <https://dorobok.edu.vn.ua/article/pdf/2043>

54. Пляцок А.О., Олійник В.В. Використання технології «Лепбук» в роботі з дошкільниками. Вінниця: КУ«ММК», 2017. 45 с.

55. Подліна С.В. Розвиток мовленнєвої компетенції // Заклад дошкільної освіти. 2019. №1. С. 5-10.

56. Покоління Альфа. Як вчити дітей, які не можуть зосередитись. URL: <https://intboard.ua/pres-sluzhba/blog/pokolnna-alfa-iak-vchiti-dtei-iak-ne-mozhut-zosereditis/>. (дата доступу 06.09.2023).

57. Розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку : навчальний посібник для студентів педагогічних ВНЗ / упор. Л. О. Калмикова, Н. В. Харченко, С. Д. Дем'яненко, Л. А. Порядченко. – К. : Вид-во «ПП Медведєв», 2007. – 300 с.

58. Слабченко В.П. (2018). Лепбук - міні-енциклопедія [Lapbook – mini-encyclopedia]. URL: http://26valentina26.blogspot.com/2018/01/blog-post_21.html [In Ukrainian].

59. Словник-довідник з української лінгводидактики : навчальний посібник / [Пентилюк М. І., Горошкіна О. М., Мордовцева Н. В., Нікітіна Н. В., Попова Л. О.] ; за ред. М. І. Пентилюк. – К. : Ленвіт, 2015. – 320 с.

60. Стрілецька Н.М., Лаврінчук Ю.О., Петренко Н.П. Теоретичні аспекти розробки та використання леп буку «Я і цифрові пристрої» (інформатична освітня галузь, 2 клас). URL: <https://cutt.ly/oRdMWjE>. (дата доступу 06.09.2023).

61. . Стукалова Т. Сучасні підходи до формування мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку. Дата публікації: червень 14, 2021: URL:<https://genzum.org/library/suchasni-pidhody-do>

62. Трифонова О. С. Стан сформованості мовно-мовленнєвої особистості старших дошкільників у практиці сучасних дошкільних навчальних закладів / О. С. Трифонова // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. - 2012. - Ч. 3. - С. 302-311.

63. Фесенко Л.І. Українська казка в дитячому саду / Л.Фесенко / Твори для дітей і про дітей у вітчизняній і зарубіжній літературі // Матеріали доповідей обласної міжвузівської науково-практичної конференції (11-15 травня 1991 р.). – Одеса, 1991. – С. 66–68.

64. Філософські інтенції у лінгвістичних вченнях Ф. де Соссюра та Р.Якобсона: Автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.05 / І.В. Глухоман; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2007. — 19 с.

65. Форостяна Л.А. Особливості виготовлення лепбуків в початковій школі.

URL:https://umanstudy.at.ua/publ/grupa_prodivzhenogo_dnja/grupa_prodivzhenogo_dnja/osoblivosti_vigotvlennja_lepbukiv_v_pochatkovij_shkoli/33-1-0-753. (дата доступу 09.09.2023).

66. Чекаліна В. Формування мовленнєвої компетентності дошкільників у процесі навчання переказу літературних творів. Стандарти дошкільної освіти: дискурс науки і практики. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. 2014, Київ. С.325-331.

67. Шорохова О.А. Граємо в казку. Казкотерапія і заняття з розвитку зв'язного мовлення дошкільників. М., 2008. 208 с.

68. Яцук В. А. Формування мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку. Таврійський вісник освіти. 2016. № 3 (55). С.57-61.

69. Chomsky N. Language and mind, / Noam Chomsky. – [17th ed.]. – Cambridge, U.K. : Cambridge University Press, 2006. – 104 p.

70. Peycheva, Y., Lazarova, S. The lapbook as a didactic tool to implement integrated training in natural science and technology and entrepreneurship at primary school level. Knowledge International Journal, 2018. 28(3), pp. 959 - 963. DOI: <https://doi.org/doi.org/10.35120/kij2803959Y>.

ДОДАТКИ

Додаток А

Методи діагностики мовленнєвої компетентності

Розвиток дитини, її майбутнє значною мірою залежить від сформованості комунікативної сфери — здатності вступати у взаємодію з оточуючими людьми, будувати з ними гармонійні взаємини. Спілкування — процес емоційної, інтелектуальної, перцептивної, мовленнєвої, духовної взаємодії. Це один із видів діяльності дитини, завдяки якому вона пізнає світ і себе в ньому, здобуває соціальний досвід, розвивається й стверджується як особистість. Спілкування може бути безпосереднім або опосередкованим наслідком інших видів діяльності — грою, працею, навчанням.

Поза спілкуванням неможливий розвиток специфічно людських психічних функцій, особистісне становлення. Найхарактернішою особливістю спілкування є розкриття суб'єктивного світу однієї

Психодіагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу людини для іншої. Така діяльність має надзвичайно важливе значення для дитини, яка починає відкривати для себе складний і різноманітний світ. Їй доводиться шукати відповіді на багато питань, долати різноманітні проблеми, для чого не вистачає особистих можливостей, і вона вимушена весь час апелювати до дорослих і однолітків.

Саме дорослий є джерелом інформації про світ, компетентним і зацікавленим співрозмовником, що спонукає дошкільників шукати контакти з ним. У спілкуванні з дорослими дитина отримує необхідну інформацію, розвіює свої сумніви. Спілкування з дорослим є головним фактором психічного розвитку впродовж усього періоду дошкільного дитинства. Уміння спілкуватися з дорослими та однолітками є основою адаптації дитини до умов шкільного життя. Тому формування цих умінь не має залишатися поза увагою дорослих.

Спостереження

1. Як дитина звертається до дорослих із запитаннями?
2. чи прагне дитина заслужити похвалу і доброзичливе ставлення до себе дорослого?
3. чи намагається дитина знайти з дорослим взаєморозуміння, співпереживання?
4. Як дитина спілкується з однолітками?
5. чи узгоджує дитина власні бажання з інтересами товаришів?
6. Які ролі дитина найбільше полюбить в грі?
7. Яким шляхом дитина домагається найпривабливішої ролі в грі?
8. чи вміє дитина проявити себе і свої інтереси?
9. чи бере дитина участь у спільній діяльності з дітьми?
10. чи проявляє активність у спілкуванні з однолітками та дорослими?

Діагностичні критерії комунікабельності

1. Наявність взаємодії у різних видах діяльності.
2. Уважність дитини до міжособистісних взаємин, їх характеру.
3. Свідоме прагнення до взаємодії, прояви творчості в пошуку шляхів для цього.
4. Уміння та бажання спілкуватись, будувати гармонійні взаємини, співпрацювати з іншими.
5. Позитивне емоційне ставлення до дорослих та однолітків.
6. Володіння навичками культури спілкування, знання норм і правил поведінки у громадських місцях.
7. Прагнення отримати позитивну оцінку дорослих.
8. Зацікавленість у самому процесі спілкування, у його результатах.
9. Самостійність у розв'язанні конфліктних ситуацій, оцінюванні взаємин.
10. Уміння правильно оцінити свою поведінку.

Оцінювання результатів

Оцінки виставляються в балах (0, 1 бал) за всіма критеріями. Результати додаються, визначається загальна кількість балів. Максимальний результат — 10 балів.

Висновки про рівень комунікабельності

10 балів — дуже високий

8–9 балів — високий

4–7 балів — середній

2–3 бали — низький

0–1 бал — дуже низький